

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Zdravotně sociální fakulta

Bezpečnost jako jeden z principů moderního vězeňství
Diplomová práce

Vedoucí práce: PhDr. Jaroslav Hála

Autor: Lenka Klozarová

Abstract

The modern prison service is formed by three principles. One of them is a principle of security. The penology security can be understood from different points of view depending on if we look at the problem as general public, prison staff or the prisoners themselves. The development of the prison service, its total cultural level and material conditions reflect the cultural and economic state of the society. The way in which criminal offenders are treated expresses the relation of the society to an individual and the attitude to civil rights and liberties.

The work consists of two basic parts. The theoretical part contains all records concerning security within the prison service. The current prison service has to do with lots of problems such as overcrowded prisons, low prisoners' employment, unsuitable premises, insufficient hardware and unsatisfactory professional and personal qualities of prison staff.

The practical part describes the realised qualitative research method, a semi-structured interview. Representatives of general public, prison service staff and prisoners were interviewed with the aim to find out details of penitentiary security.

This work has been a probe into the penology problem. The findings and conclusions can serve as a basis for further more detailed and extended investigation in the Czech Republic as a whole.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Percepce seniorů žáky středních zdravotnických škol, vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Zdravotně sociální fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

V Českých Budějovicích 25. května 2009

.....

podpis studenta

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla poděkovat PhDr. Jaroslavu Hálovi za odborné vedení práce a Vazební věznici v Českých Budějovicích za umožnění výzkumu.

OBSAH

OBSAH	5
ÚVOD	7
1 SOUČASNÝ STAV	9
1.1 Bezpečnost	9
1.1.1 Zajištění bezpečnosti v místech výkonu trestu	12
1.1.2 Lidský faktor ovlivňující bezpečnost ve věznicích.....	13
1.2 Vězeňská služba	13
1.2.1 Profesní příprava zaměstnanců vězeňské služby	15
1.2.2 Nové projekty Vězeňské služby	18
1.3 Mechanismus kontroly	19
1.4 Lidé přicházející do vězení	20
1.4.1 Obvinění a odsouzení	22
1.5 Výkon vazby	22
1.6 Nástup do věznice	24
1.6.1 Ženy ve věznicích.....	26
1.6.2 Mentálně postižení ve věznicích.....	26
1.6.3 Mladiství ve věznicích.....	27
1.7 Průběh výkonu trestu	27
1.7.1 Vězeňská duchovní péče	30
1.8 Výstupní oddělení	32
1.9 Veřejnost	33
1.9.1 Oběti trestného činu.....	34

2	CÍLE PRÁCE A HYPOTÉZY	36
3	METODIKA	37
3.1	Použití metody výzkumu.....	37
3.1.1	Rozhovory	37
3.1.2	Výzkumný soubor	37
4	VÝSLEDKY	39
4.1	Výsledky rozhovorů se zástupci veřejnosti	39
4.2	Výsledky rozhovorů se zaměstnanci Vězeňské služby	50
4.3	Výsledky rozhovorů s vězňnými osobami.....	59
5	DISKUSE	67
5.1	Diskuse obsahové analýzy.....	67
5.2	Diskuse polostandardizovaných rozhovorů.	71
6	ZÁVĚR.....	75
7	KLÍČOVÁ SLOVA	77
8	SEZNAM ZDROJŮ	78
9	PŘÍLOHY	84

ÚVOD

Problematikou vězeňství se běžně nezabýváme každý den. Občas si uvědomíme něco o trestech, a to v souvislosti s našimi médii, kdy se probírá nějaký více či méně závažný trestný čin. Zpozorníme až tehdy, když se podaří nějakému odsouzenému vězni uprchnout, nebo se najdou ve vězení mobilní telefony a drogy. Také s námi pohne trestuhodný čin, který je spáchán na dětech, ženách, či starých lidech, kteří se nemohou dostatečně bránit. To potom je každý z nás soudcem a ihned bychom vynášeli rozsudky.

Není to ale vždy tak jednoduché, neboť máme zákony a paragrafy a při jejich porušení nám hrozí postih. A právě těmito zmíněnými postihy – tresty se zabývá penologie. Penologie je nauka o trestech a trestání. Existují různé tresty – od obecně prospěšných prací až k trestu odnětí svobody, a to podmíněně či nepodmíněně. Trest smrti byl v České republice zrušen.

Všechno kolem nás prochází určitým vývojem. Vyvíjí se ekonomika i hospodářství, vyvíjí se věda a technika, ale vyvíjí se i taková oblast jako je vězeňství. Ve světě je tento vývoj o kousek dál než u nás v České republice, přesto nezůstáváme pozadu. Stali jsme se součástí Evropské unie a snažíme se dohnat vše, co je pro nás důležité, podstatné a prospěšné. Odborníci zabývající se vězeňstvím začali prosazovat jistou transformaci, či reformu vězeňství. Jde o to, abychom se i u nás dokázali vyrovnat s minulostí a pokud to jen trochu půjde, tuto oblast dále rozvíjet a modernizovat.

Existují tři základní principy moderního vězeňství. První je princip humanizace. Zde je důležité to, aby s vězněným odsouzeným bylo zacházeno humánně, jako s jakýmkoliv lidským jedincem, přestože spáchal nějaký trestný čin. Druhý je princip účinnosti. Je důležité, aby věznění odsouzených bylo účinné - aby se zamezilo recidivě. Třetím a posledním principem je princip bezpečnosti. Tento princip se netýká jen odsouzených vězněných osob, ale i vězeňského personálu a široké veřejnosti.

Tato diplomová práce se bude zabývat výzkumem právě v oblasti bezpečnosti. Chtěla bych zjistit, jak je zajištěno bezpečí veřejnosti před ohrožováním, nebo obtěžováním vězněnými osobami, jak zaměstnanci Vězeňské služby vnímají svoji bezpečnost s ohledem na výkon svého povolání a také jak bezpečně se cítí vězni sami mezi sebou. Všichni totiž máme právo na bezpečnost z hlediska lidských práv.

Toto téma mne zaujalo již při přednáškách z Penologie a doufám, že mnou uskutečněný výzkum mi pomůže proniknout hlouběji do dané problematiky.

1 SOUČASNÝ STAV

1.1 Bezpečnost

Málokterá oblast života naší společnosti prošla v posledních letech tak hlubokou proměnou jako české vězeňství. Vývoj vězeňství, jeho celková kulturní úroveň a materiální podmínky jsou odrazem vývoje kulturní a ekonomické úrovně celé společnosti. Způsob zacházení s pachateli trestných činů vyjadřuje i vztah společnosti a státu k jedinci a postoj k občanským právům a svobodám. Přizpůsobit se novému pojetí trestu znamenalo téměř revoluci v české penologii (28).

Český helsinský výbor realizoval v letech 1999 – 2000 projekt, jehož cílem bylo získávání relevantních a aktuálních informací z oblasti vězeňství. Projekt byl realizován ve věznicích celé České republiky. Z provedeného projektu vyplynuly problémy, které jsou seřazeny podle hierarchie, jak je nutno uvedené problémy řešit co nejdříve:

- 1. Nadměrné užívání vazby orgány činnými v trestním řízení.
- 2. Neukládání alternativních trestů a odklonů od trestního řízení soudy, nedostatečné využívání podmíněčného propuštění.
- 3. Nízká zaměstnanost vězňů.
- 4. Pracovní přetíženost civilních pracovníků při práci s vězni, nedostatečná odborná příprava zaměstnanců věznic.
- 5. Nekvalitní kontinuální sociální práce, neefektivita vězeňství, častá absence postpenitenciární práce.
- 6. Přehlněnost věznic.
- 7. Nevyhovující stav věznic, kolektivní ubytování vězňů. 8. nedostatek finančních prostředků.

Při sestavování této hierarchie problémů bylo přihlíženo k dopadu problému na život vězně a vězeňské služby, efektivnost trestu odnětí svobody a nákladnost

řešení (31). Podobný projekt byl ČHV realizován ještě v letech 2003–2005 za podpory Open Society a Open society Fund Praha, s podobným výsledkem. Z toho vyplývá, že změny ve vězeňství neprobíhají rychlým tempem, ale malými a pozvolnými kroky. Český helsinský výbor se problematice trestní justice a vězeňství, respektive individuálním podnětům vězněných osob věnuje dlouhodobě od svého založení v roce 1988. Jedním z mnoha problémů, které sleduje je dodržování lidských práv vězněných osob a s tím i související bezpečnost ve věznicích (8).

Problematikou vězeňství se v České republice nezabývá jen ČHV, ale sleduje ji i vláda. Každoročně projednává zprávu o plnění systémových opatření v této oblasti a další materiály k této problematice. Postupně schválila řadu úkolů směřujících k vytvoření příznivějších podmínek pro realizaci Koncepce rozvoje vězeňství v České republice a k postupnému naplňování cílů reformy vězeňství a trestní politiky. Samotná Koncepce rozvoje vězeňství do roku 2015 vychází z doporučení Rady Evropy a Evropských vězeňských pravidel (11).

Koncepce obsahuje jednotlivé kapitoly, ve kterých jsou podrobněji rozpracována jednotlivá doporučení pro rozvoj vězeňství v České republice. Jsou to kapitoly např. o výkonu vazby a výkonu odnětí svobody, o zdravotnictví, o bezpečnosti a další. Dále tato koncepce stanoví, jakým způsobem a jakými prostředky bude vězeňská a justiční stráž plnit úkoly v rámci své působnosti při respektování hlavní myšlenky či idey. Pouze v bezpečné věznici je možno realizovat kvalitní programy zacházení s vězněnými osobami (33).

Bezpečnostní systém ve věznicích se skládá z vnitřní a vnější bezpečnosti. Vnější bezpečnost znamená střežení objektů věznic, zdí, vstupů a vjezdů a zamezení průniku nedovolených a nebezpečných předmětů a bezpečné provádění eskort. Vnitřní bezpečnost lze rozdělit na technická a organizační opatření. Technická opatření se vzhledem k nedostatku finančních prostředků nedaří zcela realizovat podle představ Vězeňské služby. Zde se jedná o kamerové systémy, detekční rámy a rentgeny. Z organizačních opatření jde o maximální pozornost při kontrolní činnosti zaměřené na průnik nepovolených předmětů, mobilních

telefonů a při provádění osobních prohlídek vězňených osob. Důležitá je také tzv. dynamická bezpečnost. Je to systém kázně, pořádku a zároveň správného zacházení s vězňenými osobami (42).

Veškeré technické vybavení a jiné zabezpečení ovšem neznamená automaticky bezpečnost ve vězení. Jedná se vždy o souhrn všech možných a dostupných opatření (38).

Z dlouhodobějšího pohledu je bezpečnostní situace v českých věznicích relativně stabilní (2). Jak vyplývá z Výroční zprávy Vězeňské služby České republiky za rok 2007 nedošlo k útěkům ani odchodům z věznic s dozorem a v pokusu o útěk bylo zabráněno třem vězňeným osobám. Oproti tomu bylo napadeno šedesát osm příslušníků a občanských zaměstnanců VS ČR. V tomto roce také spáchalo sebevraždu šest obviněných a tři odsouzení, o sebevraždu se pokusilo celkem sedmdesát sedm vězňených osob (59).

Účinnějšího zajištění bezpečnosti se docílí také zřízením tzv. detenčních ústavů, které by byly kombinací psychiatrického zařízení a vězení. Zde by byli umístěni lidé, kteří jsou v současnosti řešeni formou ochranné léčby sexuologické nebo psychiatrické. Detenční ústav je určen pro ty, u kterých tato léčba nemůže splnit svůj účel proto, že jejich porucha je neléčitelná nebo tuto léčbu odmítají a přitom nadále zůstávají společensky velmi nebezpeční. Jsou to např. sexuální devianti, nepřičetní pachatelé vážných zločinů či narkomani. Tito lidé by měli být pečlivě izolováni od společnosti. V detenčním ústavu bude platit přísný vězeňský režim a taková bezpečnostní opatření, aby nedocházelo k útěkům odsouzených (40).

Důležitým aspektem jsou otázky vnitřního členění jednotlivých skupin osob ve výkonu zabezpečovací detence s možností propojení či rozdílnosti vhodných aktivit pro jednotlivé skupiny vězňených osob. Žádoucí by bylo rozdělení podle fáze vývoje na pomyslné škále od započetí výkonu detence až po jeho eventuální ukončení. Zároveň také rozdělení do skupin podle diagnostických okruhů. Tak by bylo možno zohlednit potřebu odlišného přístupu k jednotlivým skupinám a zároveň se vyvarovat možných nežádoucích interakcí mezi nimi. Tímto by došlo

k zajištění bezpečnosti odsouzených mezi sebou navzájem. Zabezpečovací detence potrvá, dokud to bude vyžadovat ochrana společnosti. Postup při nařizování zabezpečovací detence by měl odpovídat postupu při nařizování trestu odnětí svobody. Od výkonu zabezpečovací detence bude moci soud upustit, pominou-li před jejím započítáním okolnosti, pro které byla uložena (46).

1.1.1 Zajištění bezpečnosti v místech výkonu trestu

Podle způsobů zajištění vnější bezpečnosti – způsobů vnějšího střežení, lze věznice rozdělit do čtyřech základních typů. Věznice s dohledem, s dozorem, s ostrahou a věznice se zvýšenou ostrahou. Mimo tyto základní skupiny ještě existuje věznice pro mladistvé. Do výše zmíněných věznic se umísťují zvlášť odsouzené ženy a zvlášť odsouzení muži. Dále se odděleně umísťují mladiství od dospělých, recidivisté od odsouzených, kteří jsou ve výkonu trestu poprvé. Další skupinou, která se odděluje jsou pachatelé úmyslně spáchaných trestních činů a pachatelé trestních činů z nedbalosti, trvale pracovně nezařaditelní odsouzení a odsouzení s duševními poruchami a poruchami chování. O tom do jakého typu věznice bude odsouzený zařazen k výkonu trestu rozhoduje příslušný soud. Ve věznicích s dohledem nebo s dozorem nejsou použity žádné stavebně technické prostředky. Také zde nejsou ozbrojené stráže Vězeňské služby určené k ostraze a zabránění útěkům odsouzených. Dohled zde vykonávají vychovatelé a dozorcí. V dalších typech věznic s ostrahou a se zvýšenou ostrahou jsou již zmíněné speciální stavebně technické prvky a ozbrojená stráž. K zajištění vnitřní bezpečnosti ve věznicích se přistupuje podle typu věznice. Ve věznicích s dohledem se vězni pohybují bez omezení a často pracují mimo areál věznice. Ve věznicích s dozorem, s ostrahou a se zvýšenou ostrahou se vězni pohybují organizovaně a pod dohledem pracovníka vězeňské služby (50).

Jako posilování bezpečnostních opatření v letošním roce se v některých věznicích, například v Plzni, Valdicích a Příbrami (v dalších sedmi se připravují, zavádějí snímače tepové frekvence. Tento systém detekuje přítomnost osob ve vozidlech. S využitím signálů ze speciálních čidel, HBD (HBD - detektor tlukotu srdce)

rozpoznává nárazové vlny produkované tlukotem srdce, které se přenáší jakýmkoli povrchem nebo předmětem, se kterým je tělo v kontaktu. HBD shromažďuje a analyzuje tyto signály pomocí speciálních vyhodnocovacích algoritmů, které dokáží odhalit skrytou osobu za méně než 1 minutu (55).

1.1.2 Lidský faktor ovlivňující bezpečnost ve věznicích

Jak již bylo zmíněno, bezpečnost věznic ovlivňuje několik faktorů. Je to souhrn technických, materiálně technických, organizačních a personálních opatření. Zvyšování bezpečnosti je také otázkou dostupnosti financí. Důležitou a nezanedbatelnou úlohu zde hraje také lidský faktor. Dala by se použít přímá úměra – čím kvalitnější bude lidský faktor, tím vyšší bude bezpečnost našich věznic. Bezpečnost těchto věznic není jen věcí příslušníků vězeňské stráže, ale každého zaměstnance vězeňské služby. Velkou roli zde hraje motivace těchto lidí. Je dostatek odborníků – vychovatelů, psychologů i pedagogů. Existují velmi dobře propracované programy zacházení, jen je třeba, aby se skutečně využívaly. Je nutné, aby se s vězni důsledně pracovalo, aby nebyli bez dohledu a nemohli vytvářet prostor pro trestnou činnost na celách (39).

Každý zaměstnanec pracující ve vězeňství by si měl uvědomit, že se podílí na bezpečnosti věznice a že záleží jen na něm, zda umí jednat jako skutečný profesionál. Uchazeč o práci ve vězeňské službě by měl vědět, co je úkolem a posláním této služby, která je významným subjektem trestní politiky a bezpečnostní strategie státu. Tato práce je práce s lidmi, kteří nějakým způsobem porušili právní normy naší společnosti. Vězeňská služba ČR provádí náročný výběr nových pracovníků, při němž nejde jen o fyzickou zdatnost, ale každý uchazeč musí mít středoškolské vzdělání ukončené maturitou a musí zvládnout nástupní testy a pohovory (28).

1.2 Vězeňská služba

Vězeňská služba plní dle § 2 zákona č. 555/1992 Sb. o Vězeňské službě a justiční strážní České republiky, ve znění pozdějších předpisů, v rámci své činnosti tyto úkoly:

- spravuje a střeží vazební věznice a věznice a odpovídá za dodržování zákonem stanovených podmínek výkonu vazby a výkonu trestu odnětí svobody
- střeží, předvádí a eskortuje osoby ve výkonu vazby a ve výkonu trestu odnětí svobody
- prostřednictvím programů zacházení soustavně působí na osoby ve výkonu trestu odnětí svobody a obdobně i na některé skupiny osob ve výkonu vazby s cílem vytvořit předpoklady pro jejich řádný způsob života po propuštění
- provádí výzkum v oboru penologie a využívá jeho výsledky a vědecké poznatky při výkonu vazby a při výkonu trestu odnětí svobody
- zajišťuje pořádek a bezpečnost v budovách soudů, státních zastupitelství a ministerstva spravedlnosti a v jiných místech jejich činnosti a v rozsahu stanoveném tímto zákonem zajišťuje pořádek a bezpečnost při výkonu pravomoci soudů a státních zastupitelství
- vytváří podmínky pro pracovní a jinou účelnou činnost osob ve výkonu vazby a ve výkonu trestu odnětí svobody
- provozuje hospodářskou činnost za účelem zaměstnávání osob ve výkonu trestu odnětí svobody, případně i osob ve výkonu vazby
- vede evidenci osob ve výkonu vazby a ve výkonu trestu odnětí svobody na území České republiky
- plní úkoly, které pro ni vyplývají z vyhlášených mezinárodních smluv, k jejichž ratifikaci dal Parlament České republiky souhlas a jimiž je Česká republika vázána
- zabezpečuje vzdělávání příslušníků Vězeňské služby a občanských zaměstnanců Vězeňské služby, které provádí Institut vzdělávání, a vzdělávání osob ve výkonu vazby a ve výkonu trestu odnětí svobody, které provádí Střední odborné učiliště Vězeňské služby
- poskytuje zdravotní péči osobám ve výkonu vazby, osobám ve výkonu trestu

odnětí svobody, příslušníkům a občanským zaměstnancům Vězeňské služby; v případě potřeby zabezpečuje specializovanou zdravotní péči v mimovězeňských zdravotnických zařízeních

- prošetřuje vlastními pověřenými orgány trestnou činnost příslušníků Vězeňské služby; ve spolupráci s Policií České republiky se podílí na předcházení a odhalování trestné činnosti osob ve výkonu vazby a ve výkonu trestu odnětí svobody
- plní další úkoly podle zvláštních předpisů (62).

1.2.1 Profesionální příprava zaměstnanců vězeňské služby

Vzdělávání zaměstnanců VSČR je řešeno prostřednictvím jejího institutu vzdělávání a řídí se Pravidly vzdělávání zaměstnanců ve správních úřadech, schválenými Vládou České republiky. Podle těchto pravidel se vzdělávání dělí na vstupní a prohlubující. Vstupní se dále dělí na úvodní a následné. Vstupnímu úvodnímu vzdělávání odpovídá v prostředí VSČR zhruba měsíční pobyt nově přijatých zaměstnanců v kmenových organizačních článcích, vstupnímu vzdělávání následnému odpovídá teoretická příprava v institutu vzdělávání, která se děje v nástupních kurzech základní odborné přípravy. Zvláštním doplněním výuky humanitních a služebních předmětů v nástupním kurzu, pro příslušníky vězeňské a justiční stráže jsou modelové situace. Účelem není zautomatizování reakcí a úkonů, ale poskytnutí možnosti porozumět chování svému i chování druhých v konkrétní nácvikové situaci. Na závěr kurzu skládají posluchači závěrečné zkoušky a úspěšní absolventi obdrží osvědčení o způsobilosti k výkonu zaměstnání ve VSČR. Úrovni prohlubujícího vzdělání odpovídá vzdělávání, které se realizuje v rámci Programu celoživotního vzdělávání zaměstnanců VSČR (43).

Institut vzdělávání VSČR ve Stráži pod Ralskem jako vzdělávací instituce připravuje v rámci své činnosti zaměstnance VSČR pro výkon služby (32). Od roku 2007 má institut možnost nabídnout pro své zaměstnance dva bakalářské studijní programy. První je Sportovní a volnočasový pedagog, se zaměřením na

oblast penitenciární problematiky. Druhý program je Sociální práce studijního programu penitenciární péče (53).

Vedle poskytování vzdělání má vězeňská služba i zájem o zdravotní stav svých zaměstnanců. To poznal každý příslušník VSČR již při přijímacím řízení. Široce pojaté zjišťovací vyšetření možná některým odkrylo dosud skryté změny zdraví, nebo jeho narušení. Těm, kteří byli přijati, byl zjištěný stav uznán jako vyhovující pro podmínky a nároky výkonu služby. Pro přijaté také platí doporučení dodržovat správnou životosprávu bez kouření a požívání alkoholu, udržovat si odpovídající hmotnost a fyzickou zdatnost, kterou bude každý potřebovat nejen pro dobrou zdravotní kondici, ale i pro fyzické prověrky tělesné zdatnosti. Za určitých podmínek mají příslušníci VSČR nárok na ozdravný pobyt v rekreačním nebo rehabilitačním zařízení vězeňské služby, a to zdarma a bez ztráty dovolené (24).

V souvislosti s nabytím účinnosti zákona o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů (63), se ve VSČR stala aktuální otázka zřízení psychologického pracoviště. Jeho zakotvení v organizační struktuře VSČR a jeho kompetencí, povinností a náplně odborných činností. Nabytím účinnosti výše citovaného zákona došlo k situaci, kdy je potřeba nově profilovat psychologické činnosti v rámci VSČR. Vytvořit konzistentní status psychologického pracoviště tak, aby jeho organizační a obsahová náplň korespondovala s organizační strukturou a obsahovou náplní psychologických pracovišť ostatních bezpečnostních sborů, tj. Policie ČR, Hasičského záchranného sboru ČR, BIS a Úřadu pro zahraniční styky a informace. Jednotícím a průřezovým prvkem psychologických činností všech bezpečnostních sborů bude oblast posuzování osobnostní způsobilosti uchazečů o zaměstnání a zaměstnanců bezpečnostního sboru. Záměrem je snaha o zvyšování kvality výběru pracovníků i pracovních týmů. Ve vězeňské službě je tato souvislost zřejmá, neboť forenzní psychologie implikuje situace, ve kterých je důležitá kvalitní profesní připravenost všech zaměstnanců (5).

Nutná profesní i osobnostní připravenost pro práci ve vězeňství je žádoucí a nutná proto, že může i v této oblasti docházet ke korupčnímu jednání. Právě proto v současnosti vystupuje do popředí nutnost připravenosti zaměstnanců vězeňské služby na skutečnost, že korupce jako nástroj organizovaného zločinu se pokouší také o vydírání či diskreditaci příslušníků VSČR při přímém výkonu služby a práci s odsouzenými. V rámci VSČR vznikají pro toto jednání značné prostory. Toto jednání lze předpokládat jak ze strany příslušníků vězeňské služby, ale i ze strany osob ve výkonu trestu nebo ve vazbě a též jejich příbuzných nebo jiných osob, které jsou určitým způsobem spjaty s těmito osobami. Podnětem ke korupčnímu jednání je získání neoprávněných výhod, poskytování služeb, které mohou spočívat např. v zajišťování drog nebo různých druhů spojovacích prostředků. Preventivní opatření proti korupci jsou prováděna na všech úsecích činnosti vězeňské služby v personální práci, přímé práci s obviněnými nebo odsouzenými, vyřizování stížností těchto osob a ve spolupráci s Policií ČR. Za současných podmínek lze na korupci ve vězeňské službě přijít jen náhodou. Buďto se zaměstnanec sám prořekne a pochlubí, nebo si stěžuje někdo z poškozených. Úplné odstranění korupce je ale prakticky nemožné (44).

Většina zaměstnanců vězeňské služby – ať jsou to dozorcí, vychovatelé, sociální pracovníci, speciální pedagogové, psychologové či terapeuti pracují v souladu s Kodexem profesní etiky. Jsou to zaměstnanci, kteří vykonávají službu profesionálně a v souladu s požadavky na neúplatnost, nestrannost a loajalitu. Důraz je zde kladen na dodržování lidských práv a mlčenlivosti. Pro vznik Kodexu bylo důležité i stanovení mechanismu kontroly dodržování pravidel a jejich vynutitelnost (4).

Běžný pracovní den příslušníka VSČR je naplněn celou řadou úkolů, zásahů či povinností, které řeší standardně, rutinně, ale i individuálně. V průběhu služby však mohou nastat i situace, které vybočují z běžných životních a profesních zkušeností, a tyto události mohou zanechat negativní důsledky jak v rovině psychické, tak fyzické. Psychický šok je při traumatizujících událostech normální lidskou reakcí v nenormální situaci. Traumatizujícími událostmi v prostředí

vězení může být pohled na vězně, který spáchal sebevražedný pokus, prožitek, kdy vězněná osoba v důsledku vážného zranění zemřela, použití služební zbraně se smrtelnými následky či těžkými zraněními, braní rukojmí apod. Ve služební přísaze slibovali, že budou statečně plnit své služební povinnosti i s nasazením vlastního života. Věděli, jaké nebezpečí na ně číhá? Byli připraveni na to setkat se tváří v tvář lidskému skonu? Mohli tomu zabránit? To jsou otázky, které nemusí být vždy kladně zodpovězeny, ale realita života ve věznicích je taková. Snaha o vytváření bezpečného vězení je zcela na místě (17).

A právě výše zmíněný výběr zaměstnanců, testování a následná profesní příprava lidí pracujících ve vězeňské službě, jejich profesionální vztah k vězněným osobám, jejich schopnost komunikace, to vše pomáhá spoluutvářet tzv. dynamickou bezpečnost ve vazbách a věznicích. Jde o bezpečnost dosahovanou průběžným sledováním a pozitivním ovlivňováním klimatu konkrétní věznice. Díky kvalitní a všestranné komunikaci vězeňského personálu s uvězněnými osobami lze předcházet a následně řešit vyvstalé problémy, které pokud nejsou řešeny mohou narůst až k nežádoucím a nebezpečným mimořádným událostem, jako jsou šikana mezi vězni, sebepoškozování, agrese proti spoluvězňům, vzpoury, útoky apod. (13).

1.2.2 Nové projekty Vězeňské služby

Vězeňská služba přichází s novými pilotními projekty pro rok 2009. Na celorepublikové poradě konané ve dnech 4. a 5. března 2009 je představili ředitelé jednotlivých věznic a vazebních věznic, středního odborného učiliště a odborů generálního ředitelství. S velmi zajímavým pilotním projektem přichází Věznice Kynšperk nad Ohří, která chce ve svých prostorách větší měrou využít detekční rámy. Rámy mají být rozmístěny na různých strategických místech, kde je největší pohyb vězňů. Projekt je dalším krokem ke zvýšení bezpečnosti věznic a omezení průniku mobilních telefonů a jiných nepovolených předmětů. Brněnská a břeclavská věznice plánují využít na svých objektech solární panely, aby uspořily náklady na energii. Věznice Horní Slavkov se zase zaměřila na

zaměstnanec s projektem, který chce předejít tzv. "syndromu vyhoření". Jiné věznice se zaměřily na problematiku vězňů a jejich rodin, a vznikl tak projekt "návštěvy trochu jinak". Jeho cílem je podpora a udržení vazeb mezi odsouzenými a jejich blízkými. Generální ředitel vězeňské služby Luděk Kula řekl, že každá věznice musí do konce března předložit alespoň jeden pilotní projekt ke zlepšení podmínek ve vězeňství. V prvním kole projekty posoudilo vedení vězeňské služby. Některé návrhy schválilo k dalšímu rozpracování. Ředitelé, kterým návrhy neprošly, musejí předložit nové. Pilotní projekt má přicházet s novými progresivními nápady ke zlepšení situace ve věznicích. Potřebné jsou zvláště nyní, kdy počet lidí za mřížemi neustále roste. Ve věznicích je v současnosti více než 21 200 vězňů a dá se předpokládat, že toto číslo stále poroste (58).

1.3 Mechanismus kontroly

Jako ve všech oblastech i ve vězeňství je důležitý dobře nastavený mechanismus kontroly dodržování stanovených pravidel, zákonů a nařízení. Jelikož Česká republika se stala součástí Evropské unie, dodržuje úmluvy a nařízení jí dané. Proto se uskutečňují kontroly ve věznicích, kde se zjišťují podmínky výkonu trestu odnětí svobody. Toto provádí inspekční skupina Evropského výboru, která je předem ohlášena u vlády ČR. Po zjištění všech skutečností je připraveno tiskové prohlášení. Následně je v písemné formě vyhotoven záznam o proběhlé inspekci, o zjištěných skutečnostech a nedostatcích. Tato zpráva je adresována vládě ČR a jsou ji doporučeny postupy k odstranění inspekci zjištěných závad a problémů, či nedostatků (34).

Podobné kontroly provádí i zástupci Českého helsinského výboru a i jejich závěry jsou zveřejňovány (61).

Dodržování těchto skutečností je v souladu s Evropskými vězeňskými pravidly a Úmluvou proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání, které podrobně popisují dodržování lidských práv vězňů osob (11).

Obsahem Evropských vězeňských pravidel, k jejichž aplikaci se zavázala i ČR, jsou tyto základní body:

- Účel stanovit standard zásad pro všechny vězeňské správy. Podporují lidskost, důstojnost a podmínky života ve vězení.
- Podněcují vězeňské správy, aby vytvářely styl své práce i praxi na korektivních zásadách účelu trestu a spravedlnosti, kompenzace chyby.
- Podněcují k vytváření realistických základních kritérií, podle kterých je možné posuzovat vězeňské služby jednotlivých zemí.

Obsah Evropských vězeňských pravidel má 5 částí:

- základní principy aplikace
- správa vězeňských ústavů - soubor pravidel, které musí vězeňská služba splnit a plnit ke každé odsouzené osobě
- o personálu - RE připisuje význam kvalitě personálu (osobnost, osobnostní vyzrállost, profesionalita, týmový spolupráce)
- filosofický a hodnotový koncept výchovného zacházení, jeho cíle a jeho komponenty (výchova, práce, sportovní aktivity)
- specifické kategorie odsouzených (11).

1.4 Lidé přicházející do vězení

Ne každý člověk má tu zkušenost, že projde vězením, ať už jako návštěva či obviněný, nebo odsouzený. V každém případě to zkušenost je. Z pohledu člověka, který tam jde na návštěvu za osobou blízkou, nebo za rodinným příslušníkem je tento nepříjemný pobyt krátkodobý a dál člověk pokračuje ve svém dosavadním životě. Pro člověka obviněného či odsouzeného je tato „návštěva“ poněkud dlouhodobějšího charakteru. Venku za zdmi věznice zanechává svůj dosavadní život a je donucen si vytvořit nové podmínky k životu ve vězení. V podstatě má dvě možnosti, buď se přizpůsobí a nebo ne. Během života se každý člověk setkává s mnoha událostmi, které se mohou potenciálně stát spouštěčem krize. Pro

jedinice, který se ocitá ve vězení, je to období krize. Krize představuje přechodný stav vnitřní nerovnováhy způsobený kritickými událostmi, nebo takovými životními událostmi, které vyžadují zásadní změny a řešení. Je to stav ryze subjektivní. Svůj vnitřní svět i své okolí vnímá každý člověk (v tomto případě uvězněný) odlišně. Věci nebo události mají pro každého jiný význam. To, co pro jednoho může znamenat bezvýznamnou životní epizodu, může pro jiného znamenat příčinu dezintegrace osobnosti. Každý disponuje různě silnými obrannými a adaptačními mechanismy a mírou frustrační tolerance (47).

O tom, do jaké míry člověk propadne krizi rozhoduje několik různých faktorů. Jedním z nich je struktura osobnosti a její dynamika. Dynamika osobnosti pracuje s pojmem ego. Je to označení lidské jedinečnosti a odlišnosti od ostatních lidí. Též rozpoznání a vnímání osobní identity, vnímané vlastními smysly a pocity. Nejvýznamnějším zdrojem evalvace (pozitivní zhodnocení) a devalvace (znehodnocení) ega jsou sociální situace, tedy postoje a chování druhých lidí k individu. Vyslovená pochvala nebo projevená úcta či obdiv znamenají evalvací, naproti tomu opomíjení, podceňování, výsměch či pomluva znamenají devalvací. Pobyt ve vězení, který je provázen mnoha novými situacemi je pro osobnost člověka vnímána spíše jako devalvace (41).

Důvodem, proč se lidé ocitají ve věznicích, je páchání trestné činnosti, které se dopustili a za kterou musí nést následky. Někteří tyto následky ponесou poprvé, jiní opakovaně – to jsou recidivisté. V každém případě se stávají součástí jiného, uzavřeného světa za zdmi věznic. Stýkají se pouze vězni mezi sebou, znají jen ten svůj uzavřený svět. Je vytvořena vězeňská subkultura. Platí zde jiná pravidla než mimo vězení, hovoří se zde jiným jazykem – argotem. Využívání argotu ve své mluvě a snaha o přizpůsobení se nové situaci – pobytu ve vězení se stává procesem prizonizace, tedy přeměny svobodného člověka ve vězně. Celý tento proces umožňuje odsouzenému krátkodobě přežít i dlouhodobě žít ve vězeňském prostředí (15).

Dalším způsobem, jak se dostat do věznice jsou exkurze pořádané školami. Žáci a studenti mají možnost prohlídky interiérů věznic, zblízka a na vlastní oči vidí cely a další „zajímavé“ prostory za zdmi těchto zařízení. Tyto exkurze mohou do jisté míry hrát úlohu v prevenci kriminálního chování, kterého by se v budoucnu mohli dopouštět (48).

1.4.1 Obvinění a odsouzení

Zákonná definice trestného činu je upravena v § 3 odst. 1 a 2 TZ - trestným činem je pro společnost nebezpečný čin, jehož znaky jsou uvedeny v tomto zákoně a jehož stupeň nebezpečnosti je u dospělých větší než nepatrný, u mladistvých vyšší než malý. Aby se určitý čin stal trestným činem, musí naplňovat formální znaky trestného činu (znaky uvedené v zákoně) a zároveň znak materiální (určitý stupeň společenské nebezpečnosti). Pokud byl člověk příslušným soudem odsouzen k trestu odnětí svobody, nastupuje výkon trestu do určené věznice. Podle trestního zákona si zde bude odpykávat svůj trest, který je jakousi sankcí za porušení právních pravidel naší společnosti (65). Po prvotním šoku nastupuje fáze adaptace, sžití s novým prostředím a novými lidmi (23).

S uvězněnými osobami se pracuje různým způsobem. Ať jde o diagnostiku či terapii. Z metod sociální práce se často uplatňuje antiopresivní přístup, což je antidiskriminující forma, která je zaměřena proti znevýhodňování a utlačování skupin lidí (37).

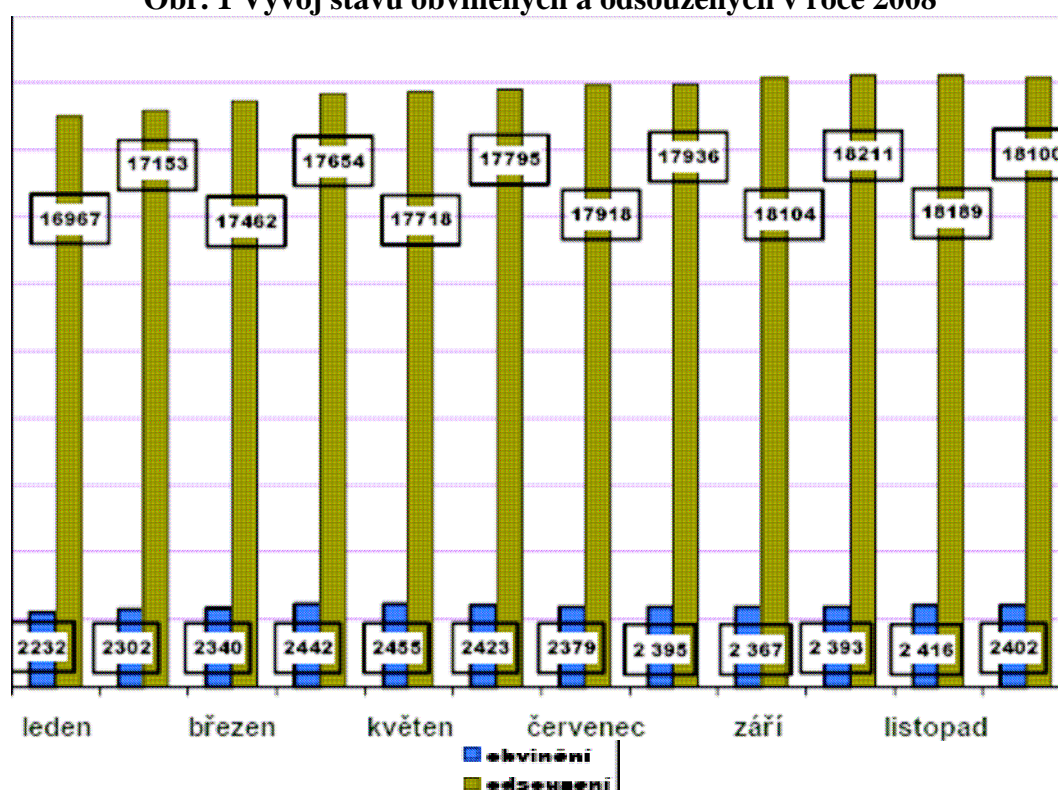
1.5 Výkon vazby

Ve výkonu vazby se ocitá člověk, který byl obviněn z jistého trestného činu a existují nějaké důvody, pro které nemůže být vyšetřován na svobodě. Ve vazbě realizují vězeňští psychologové standardizovaný program, orientovaný na specifické problémy vazby s cílem zabránit nežádoucím mimořádným událostem pramenících z psychických problémů obviněných. Realizována jsou také opatření směřující k prevenci suicidálního chování vězněných osob. Vazebně stíhaným osobám jsou nabízeny podobné programy zacházení jako těm, kteří jsou již odsouzeni.

Policejní vazba bývá v zásadě poměrně krátká. Z toho vyplývá, že nelze očekávat, že fyzické podmínky vazby budou v policejních zařízeních tak dobré jako v jiných místech internace, kde bývají osoby vězněny delší dobu. Přesto je třeba dodržovat některé základní materiální podmínky. Všechny policejní cely by měly být dostatečně velké pro ubytovaný počet osob a měly by být přiměřeně osvětleny (např. aby se v nich dalo číst s výjimkou doby na spánek) a větrány. Cely by měly být nejlépe osvětleny denním světlem. V celách musí být zařízení na odpočinek (např. upevněná židle nebo lavice) a osobám, které ve vazbě zůstávají přes noc, musí být poskytnuta čistá matrace a přikrývky.

Osoby ve vazbě musí mít možnost vykonávat svou přirozenou potřebu kdykoliv potřebují, v čistých a slušných podmínkách a musí jim být poskytnuta přiměřená možnost se umýt. Totéž se týká podávání stravy (20).

Obr. 1 Vývoj stavu obviněných a odsouzených v roce 2008

Zdroj: VSČR

1.6 Nástup do věznice

První setkání s věznicí probíhá v nástupním oddělení. Nástupní oddělení je místem, kde se vězeň podrobně seznámí s právními předpisy a pravidly, které budou po dobu výkonu trestu určovat jeho práva a povinnosti. Odsouzený by měl být také pracovníky oddělení připravován na zvláštnosti způsobu života ve vězeňském prostředí a na každodenní režim. Pobyť odsouzeného v nástupním oddělení umožňuje vězeňským specialistům odsouzeného ohodnotit, zpracovat jeho charakteristiku a vybrat pro něj nepříhodnější způsob zacházení. Dále umožňuje odhalit případné charakterové slabiny odsouzeného a podle nich pak rozhodnout o jeho nejvhodnějším umístění v rámci věznice. České věznice mají své specifické problémy, jako je přeplněnost, sdílení cel více odsouzenými, různá kvalita stravy, nízká zaměstnanost vězňů, špatná hygienická situace. Postupem doby ale dochází k řešení těchto problémů a ve věznicích se situace zlepšuje (8).

Ochranu vězněných osob před šikanou lze považovat za jeden ze základních požadavků k naplnění principu důstojného výkonu trestu a vazby. Český právní řád a na něj navazující interní předpisy vězeňské služby stanovují odpovídající záruky ochrany vězněných osob. Mezi ně patří zejména úprava ochrany proti násilí a ponižování lidské důstojnosti těchto osob a v rámci ní povinnost vězeňského personálu přijímat opatření k předcházení násilí, důsledně prošetřovat všechny signály takového jevu a zajistit následnou ochranu obětí a oznamovatelů takového jednání. Pokud by ochrana před šikanou nebyla splňována, mohlo by docházet k mimořádným událostem ze strany šikanovaného či ponižovaného vězně. Jsou známy případy hladovek, protestů až vzpoury, sebepoškozování až sebevražedné pokusy a nebo agrese namířená jak na spoluvězně, tak na personál (12).

Návody k řešení současných problémů českých věznic lze čerpat i v zahraničí. V některých zemích mají již vyřešeny problémy, se kterými se potýká naše vězeňství nyní. Pro inspiraci lze nahlédnout do Skandinávských zemí, do

Německa či Rakouska apod. Jsou to různé programy narovnání, mediace a hledání dalších účinných řešení. V našich podmínkách lze uplatnit ale jen některé (14).

Bezpečnostní problémy, které se ve věznicích mohou objevit jsou:

- zacházení s vězněnými osobami ze strany vězeňského personálu (psychické a fyzické násilí, obtěžování, nevhodné jednání)
- prevence násilného jednání
- šikana mezi vězněnými osobami, tzv. druhý život vězňů
- privilegované postavení v kolektivu vězněných osob tolerované vězeňským personálem
- pronášení nepovolených předmětů (mobilní telefony a drogy)

Každá věznice se potýká se svými specifickými problémy, které souvisí se zajištěním bezpečnosti. Používají se nové technologie, důsledně se provádějí kontroly osob vstupujících do věznic, ale i vozidel, které do objektů vjíždí. Pomineme-li technologii, jsou to cvičení psi, kteří vyhledávají drogy a dále zkušený a zainteresovaný vězeňský personál (1).

Pro bezpečnost příchozích vězňů jsou činěna různá opatření. Byly prováděny různé studie, i v zahraničí, z jejichž závěru vyplynulo, že je dobré ubytovat dva odsouzené na cele – jako prevence sebevražedného chování a pokusů. Tři a vícelůžkové cely mohou vést k agresi a násilí mezi spoluvězni. Ideální by bylo zřízení jednolůžkových cel, ale z kapacitních důvodů a ze špatných stavebně nevyhovujících podmínek to je téměř vyloučeno (25). Také zpřísnění podmínek bezpečnosti ve věznicích po teroristickém útoku na USA v roce 2001 je znatelné. Ve věznicích se objevují teroristé, jejich spolupracovníci a pro pracovníky věznic z toho vyplývá nový způsob práce s těmito lidmi (45). Pokud má odsouzený vytvořen svůj program zacházení, kde se zohlednily všechny získané informace, vyhodnotí se podstatná rizika – risk assessment, což jsou různé problémy a překážky, které se mohou vyskytnout při odpykávání trestu odsouzeného, je

nutné tento program zacházení dodržovat po celou dobu uvěznění a odsouzeného připravovat na následující život po propuštění z věznice (16).

1.6.1 Ženy ve věznicích

Většina lidí si pod pojmem vězně představí muže, je jedno, jestli dospělé nebo mladistvé. Pravda je ale taková, že i ženy tvoří určité procento z celkového počtu vězňených osob. Také mentálně postižení pachatelé se občas ve věznicích objevují. Tyto zmíněné skupiny vyžadují větší pozornost při zacházení s nimi. Poměr žen ve věznicích se pohybuje do 2 do 8% z celkového počtu vězňených osob. Ženy ve věznicích mají odlišné problémy než věznění muži. Situace těchto žen je naprosto jiná, proto by jim měla být věnována větší pozornost. Ženy, které se dostávají do věznic, jsou často oběti fyzického či sexuálního násilí a mohou trpět neléčenými, často zanedbanými chorobami. Důsledky takového výkonu trestu mohou mít na život žen různé následky. Většinou ženy bývají odsouzeny za nenásilnou trestnou činnost, jedná se spíše o majetkové nebo s drogami související trestné činy. Na rozdíl od mužů představují vězňené ženy jediného rodiče svých nezaopatřených dětí. Proto by měly existovat mechanismy, které by umožnily těmto ženám dostatečný kontakt se svými dětmi. Zvláštní kapitolou jsou těhotné ženy. Ty by měly být do věznic umístěny jen tehdy, neexistuje-li jiná alternativa trestu. Bezpečnost všech takto umístěných žen by měla být řešena s ohledem na možnost sexuálního zneužívání. Ženy by si měly odpykávat trest odděleně od mužů a neměl by na ně dohlížet výhradně mužský personál (7).

V naší republice existuje jediná věznice pro těhotné ženy a matky s malými dětmi do tří let věku. Je to Světlá nad Sázavou. I zde ovšem platí stejná bezpečnostní opatření jako v jiných věznicích. Uskutečňují se osobní prohlídky při návratu ze zaměstnání s ohledem na možnost pronášení nepovolených předmětů apod. (36).

1.6.2 Mentálně postižení ve věznicích

Mentálně postižení jedinci se ve věznicích vyskytují jen ve velmi malém množství. Kriminalita, kterou páchají je převážně méně závažná a méně společensky nebezpečná. Podle vyjádření specialistů z věznic převažují v trestné

činnosti drobné krádeže a konflikty se zákonem, které by bylo možné vysvětlit jejich sníženou orientací v sociálních vztazích a sníženou inteligencí. Je důležité pro tyto osoby vytvořit speciální programy zacházení, které budou vycházet z jejich kvalitní diagnostiky. Při zacházení s mentálně postiženými vězni je třeba na prvním místě dbát na jejich bezpečnost – ochranu před možným násilím ze strany spoluvězňů. Aby trest odnětí svobody měl u mentálně postižených výchovný účinek, měl by mít na úrovni jejich chápání vždy jasnou, srozumitelnou preventivní a odstrašující úlohu. Při práci s těmito odsouzenými je nutno respektovat Deklaraci práv mentálně postižených vyhlášené OSN 1971. V ní je jednom článku definováno, že mentálně postižení mají v maximální možné míře stejná práva jako ostatní lidé (3).

1.6.3 Mladiství ve věznicích

V rámci zachování bezpečnosti mladistvých pachatelů, se tyto umísťují odděleně od dospělých. V České republice jsou tyto mladiství pachatelé (a také mladí muži) umísťováni ve věznici Všešrdy a v Opavě. Zde mají možnost svého vzdělávání v rámci školského vzdělávacího střediska. Ředitel věznice může povolit i volný pohyb mimo věznici za účelem docházky do školy. Mladiství a mladí pachatelé se zde mohou profesně vzdělávat tak, aby po propuštění z výkonu trestu našli uplatnění na trhu práce a mohli se snáze zapojit do běžného života mimo věznici (12).

1.7 Průběh výkonu trestu

Odsouzený, který prošel nástupním oddělením, absolvoval diagnostické testy a pohovory s vězeňským psychologem, terapeutem, sociálním pracovníkem a dalšími odborníky teď nastupuje klasický výkon trestu (67).

České trestní právo je založeno na zásadě humanismu, z čehož vyplývá zákaz mučení, krutých nelidských nebo ponižujících trestů zakotvený v čl.7 odst. 2 Listiny základních práv a svobod, kde se traduje požadavek článku 10 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech, a zákonný zákaz ponížení lidské důstojnosti výkonem trestu. Pokud jde o mučení, definovala je

Úmluva proti mučení a jinému krutému, nelidskému nebo ponižujícímu zacházení z roku 1987 jako jednání, jímž je veřejným činitelem nebo z jeho podnětu člověku úmyslně působeno silné tělesné či duševní utrpení, a to s určitým cílem (přiznání, potrestání, zastrašení...). Touto problematikou se rovněž zabývá i čl.3 Evropské úmluvy o lidských právech (11).

Při nástupu do výkonu trestu musí být odsouzený prokazatelně seznámen se svými právy a povinnostmi a s vnitřním řádem věznice. Tyto si se souhlasem generálního ředitelství VS ČR stanovují jednotliví ředitelé věznic. Ve vnitřním řádu jsou zaneseny podrobnosti týkající se denního rozvrhu, chodu věznice i činnosti odsouzených. Dále mimo jiné upravuje formu odměn, kázeňských trestů, korespondence, přijímání balíčků a návštěv. Je zde nabízena i možnost duchovní péče a jiné uspokojení kulturních potřeb. Vězni mají také možnost zaměstnání. Jsou zařazeni podle svých odborných znalostí a dovedností k výkonu práce. Pokud byl odsouzený zařazen do práce a je zdravotně způsobilý, musí tuto práci vykonávat. Věznice vytvářejí podmínky pro zaměstnávání odsouzených v rámci svého provozu, vlastní výroby, podnikatelské činnosti, a nebo smluvně u jiných subjektů. Při zaměstnávání vězňů je kladen důraz na jejich bezpečnost v zaměstnání – dodržování BOZP (50).

V rámci jednotlivých typů věznic (s dohledem, dozorem, ostrahou a zvýšenou ostrahou) jsou tři až čtyři diferenční skupiny. Vězni jsou do nich rozřazováni podle několika kritérií - např. prvotrestanost, závažnost trestného činu, stupeň narušení osobnosti atp. V průběhu výkonu trestu mají odsouzení možnost svým přičiněním a dobrým chováním přispět k tomu, aby byli přeřazeni do lepší diferenční skupiny. Jednotlivé skupiny se liší nejen svým osazenstvem, ale také režimem výkonu trestu. Nejpřísnější je čtvrtá diferenční skupina, jejíž režim má nejvíce omezení. Život vězňů je zde striktně omezen na aktivity výslovně požadované a umožněné textem zákona o výkonu trestu. Existence a správné využívání diferenciace je jedním ze stěžejních motivačních faktorů majících vliv na chování vězně ve výkonu trestu (31).

Ze statistických údajů vyplývá, že počty odsouzených se v loňském roce zvýšily (56). V současné době (k 16.1.2009) je počet odsouzených celkem 20 639 (57). Je patrné, že tyto počty vězňů znamenají i nápor pro zaměstnance vězeňské služby. Je ovšem důležité zajistit bezpečnost i u takového počtu odsouzených. Zároveň je nutné, aby zvyšování bezpečnosti nemělo negativní dopad na humánní pojetí výkonu trestu. K zajištění třech základních principů moderního vězení – princip humánní, princip účinnosti a princip bezpečnosti se používají různé prostředky. Řada věznic v republice prochází rekonstrukcemi a budováním nových oddělení, aby tyto principy mohly být řádně naplněny (27).

Transformace, kterou české vězeňství začalo procházet v devadesátých letech minulého století, pomohla přiblížit úroveň vězení ke standardům západoevropských zemí. Zvětšily se prostory v metrech čtverečních na jednoho vězně, přesto ještě nedosahují požadavků Evropských vězeňských standardů, které požadují šest metrů čtverečních na jednoho vězně (26). Důležitým faktorem ovlivňujícím bezpečnost věznic je právě hromadné ubytování vězňů. Přehlednost věznic je problém, od něhož se odvíjí celá řada dalších obtíží, zejména absence kvalitní práce s jednotlivým vězněm, přetíženost pracovníků vězeňské služby, neúměrnost nákladů na vězeňství, a tedy nemožnost financovat rekonstrukce a opravy nevyhovujících vězeňských zařízení apod. Přehlednost je vězeňskou službou pocíťována jako problém nejzávažnější, vede do jisté míry k neefektivitě výkonu trestu a vysoké míře recidivy (29).

Proto v roce 2005 vznikl projekt PPP – projekt o výstavbě věznice s ostrahou na základě partnerství veřejného a soukromého sektoru. V tomto projektu byly zohledněny nejmodernější poznatky z oblasti vězeňství a projektovaná věznice odpovídala i Evropským vězeňským standardům. Její kapacita měla být 500 ubytovacích míst, a to 75% jednolůžkových a 25% dvoulůžkových pokojů. Projekt se potýkal s finančními problémy. Bylo důležité najít optimalizaci nákladů – investičních i provozních. To se podařilo a náklady byly sníženy. Provoz v této věznici s ostrahou v Raportcích u Brna by měl být zahájen v roce 2009 (21).

Obr. 2 Stav vězňů ve vazebních věznicích a věznicích Vězeňské služby ČR k 8.4.2009

P. Č.	Vazební zařízení	OBYVNĚNÍ										ODSOUZENÍ										Vznik celkem k 3.4.	Rozdíl k 3.4.	
		Dospělí		Mladiství		Úmrem obvinění		Celkem obvinění	Rozdíl k 3.4.	S dohledem		S dozorcem		S ostrahou		Se zvláštní ostrahou		Mladiství	Odsouzení a detenti v ústř.		Celkem odsouzení a det. ústř.			Rozdíl k 3.4.
		M	Ž	M	Ž	M	Ž			M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž		M	Ž				
1	Báňsko			0	0	0	0	0			24	507		1				612	0	612	-5	612	-9	
2	Brno	263	27	7	2	270	29	299	0	33	1	370	11	156	6	10		321	10	339	2	338	3	
	Detenim ústř. Brno																	1	0	1	0	1	0	
3	Břeclav	16				16	0	16	-1	63			95					162	0	162	-6	178	-7	
4	České Budějovice	106	7	1	1	106	3	114	5	6	158	1	21	3	2			187	4	191	6	305	11	
5	Oranžovka			0	0	0	0	0	0		276							276	0	276	-6	276	-6	
6	Hermanice			0	0	0	0	0	0	1	138		734					873	0	873	1	873	1	
7	Horní Štávkov			0	0	0	0	0	0		2		900					902	0	902	7	902	7	
8	Hrádek Králové	171	12	6		177	12	189	-5	141	1	82	5	42	2	1	2	268	3	276	-6	465	-11	
9	Jihlava			0	0	0	0	0	0		49		490					539	0	539	-3	539	-3	
10	Karviná			0	0	0	0	0	0		124		1		60			185	0	185	2	185	2	
11	Koziřin			0	0	0	0	0	0	1	170		398					569	0	569	6	569	6	
12	Kynperk nad Ohří			0	0	0	0	0	0		684		82					766	0	766	-2	764	-2	
13	Liberec	138	3	4		142	3	145	2	3	194	6	73			3		273	6	279	-10	424	-3	
14	Litoměřice	203	11	10		213	11	224	6	6	108	12	61	3				175	16	191	5	415	11	
15	Mírov			0	0	0	0	0	0		5		38		325			368	0	368	-1	368	-1	
16	Nová Sádla			0	0	0	0	0	0		565		2					567	0	567	0	567	0	
17	Odolov			0	0	0	0	0	0	46		278						324	0	324	2	324	2	
18	Olomouc	141	11	5		146	11	157	6		115	2	18			1	2	135	3	138	-1	295	3	
19	Opava			0	0	0	0	0	0		13	148	100		89		21	6	154	231	385	-3	385	-3
20	Orlov			0	0	0	0	0	0		45		571					616	0	616	3	616	3	
21	Osava	278	15	20		298	15	313	3		202	21	88	2	3	5		298	24	322	16	635	13	
22	Osťrov	79	4	7		86	4	90	0		1051	3	18		1			1071	3	1074	20	1164	20	
23	Pardubice			0	0	0	0	0	0		478		215					693	0	693	6	693	6	
24	Píseč	153	14	4		157	14	171	1	17	33	4	1029	1	11	1		1091	5	1098	5	1267	6	
25	Praha - Pankrác	362	32	2	1	364	33	397	-11	30	1	275	21	255	9	6		568	31	599	-5	994	-6	
26	Praha - Ružyně	272	19	6		278	19	297	-11	1	10	219	51	78	5			300	66	366	3	663	-1	
27	Příbram			0	0	0	0	0	0	28		49		912				989	0	989	2	989	2	
28	Rybnice			0	0	0	0	0	0		71		529					600	0	600	-3	600	-3	
29	Stráž pod Ralskem			0	0	0	0	0	0		622		359					981	0	981	-2	981	-2	
30	Státní nad Štávkov			0	0	0	0	0	0		3		342		209			0	562		562	-9	562	-9
31	Teplice	87	12	1		88	12	100	1		38	1	15	1				53	2	55	6	155	7	
32	Vankles			0	0	0	0	0	0		30		359		754			1143	0	1143	0	1143	0	
33	Vinnohrady			0	0	0	0	0	0		52		1601					1053	0	1053	8	1053	8	
34	Všehrdy			0	0	0	0	0	0	122		316					142		580	0	580	2	580	2
35	Znojmo	5				5	0	5	0	1		207		11				219	0	219	3	224	3	
	Úhrnem	2274	167	72	4	2346	171	2517		503	31	7178	510	9088	330	1174	22	168	8	18112	979	19091	21603	
	Celkem	2441	76	2517		2517		2517	11	534	7	7766	9418	1196	176			19091		19091	38	21608	49	
	Rozdíl k 3.4.		8	3				11		-2		41	2	-4		1		0		38		49		

Zdroj: VSČR

1.7.1 Vězeňská duchovní péče

Ve věznicích České republiky působí dvě duchovní složky. Vězeňská duchovní služba a Vězeňská duchovenská péče. Jedná se o dobrovolné působení pověřených osob – duchovních. Duchovní služba mimo náboženskou a duchovní působnost přispívá ke stabilizaci vězeňské atmosféry a ke konsolidaci životních hodnot odsouzených. Výrazným rysem duchovní služby obojího druhu je její zásadní ekumenismus, tj. zapojení duchovních z různých států registrovaných církví s právem aplikace zvláštních práv duchovní činnosti ve věznicích a vazebních věznicích. Vzhledem k zdrženlivým tradicím českého přístupu k církvím charakterizuje činnost duchovních výrazný humanitní směr. Vězni žádající o návštěvu duchovního někdy ani neví, jestli k nějaké církvi patří, nebo jakého jsou vyznání. Proto bývá jejich náboženské uvědomění teprve výsledkem pastorační činnosti, při níž se postupně odkrývají základy spirituality.

Jindy zůstane u obecných hodnocení a vědomí, lidské blízkosti osoby, která je vyslechna, umí jim poradit a zjištěné skutečnosti nesděluje dál (60).

Působení církví a náboženských společností je upraveno několika zákony a podzákonnými normami. V první řadě jde o zákon o církvích a náboženských společnostech č. 3/2002 Sb., který uvádí do praxe ústavní právo každého občana na svobodu náboženského vyznání. V § 7 odst. 1 písm. b) je zmíněno zvláštní právo církví a náboženských společností s patřičným stupněm registrace pověřovat osoby k výkonu duchovenské činnosti v místech, kde se vykonává vazba nebo trest odnětí svobody.

Na duchovní službu ve věznicích a vazebních věznicích pamatují i normy upravující výkon vazby a trestu odnětí svobody. Specificky je upravena jak problematika vazby tak výkonu trestu. Zákon o výkonu trestu odnětí svobody č. 169/1999 Sb. v platném znění stanoví v § 20 možnosti působení církví a náboženských společností:

Církev se může podílet na naplňování účelu výkonu trestu poskytováním duchovní služby zejména

- konáním bohoslužeb pro zájemce z řad odsouzených,
- individuálními rozhovory, pastoračními návštěvami a umožněním individuálního přístupu k náboženským úkonům,
- vedením studijních hodin k výkladu náboženských textů,
- zajišťováním duchovní a náboženské literatury a zpěvníků,
- pořádáním přednášek a besed, zejména s etickou tematikou, popřípadě koncertů hudebních skupin a jednotlivců,
- při přípravě odsouzených k jejich propuštění,
- dalšími vhodnými formami přispívajícími k dosažení účelu výkonu (67).

Vyhláška MS č. 345/1999 Sb v platném znění, kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody stanoví v § 2 podmínky, které musí splňovat „pověřená osoba“, tj. duchovní působící ve věznici:

- tato osoba musí být pověřena k této činnosti vedením své církve,
- s jejím působením musí vyjádřit souhlas ředitel příslušné věznice.

Obdobná úprava platí také pro výkon vazby. Zákon č. 293/1993 o výkonu vazby uvádí obdobně v § 15 konkrétní náplň duchovenské činnosti ve výkonu vazby:

- individuálními rozhovory, pastoračními návštěvami a umožněním individuálního přístupu k náboženským úkonům,
- konáním bohoslužeb pro zájemce z řad obviněných,
- vedením studijních hodin k výkladu náboženských textů,
- zajišťováním duchovní a náboženské literatury a zpěvníků,
- po dohodě s ředitelem věznice dalšími vhodnými formami přispívajícími k uplatnění práva obviněného svobodně projevovat své náboženství nebo víru (66).

Duchovní jsou pro účely působení ve věznicích označováni jako pověřené osoby. Konkrétní podmínky vězeňské duchovní služby upravuje nařízení generální ředitelky VS ČR č. 27/2001 o organizaci duchovní služby, které se věnuje především působení profesionálních vězeňských duchovních - tzv.: „radů VS - kaplanů“. Mezi VS ČR, Ekumenickou radou církví a Českou biskupskou konferencí byla uzavřena „Dohoda o duchovní službě“ (52).

1.8 Výstupní oddělení

Oproti nástupnímu oddělení je pobyt ve výstupním oddělení daleko optimističtější. Účelem výstupních oddělení je pomáhat odsouzeným při vytváření příznivých podmínek pro samostatný způsob života po propuštění a minimalizovat rizika jejich možného dalšího selhání. Odsouzeným je na výstupním oddělení k dispozici kromě vychovatelů i tým odborných pracovníků

věznice. Konkrétně jsou to sociální pracovníce, psycholog i speciální pedagog. Jsou zde rozebírány rodinné záležitosti a partnerské vztahy. Dále se zde odsouzení před propuštěním učí komunikovat na úřadech, požádat o pomoc. Jsou také vedeni ke schopnosti adekvátně zvládat stresové situace, ovládat případné zlostné afekty a zvládat agresi. Obdobně jsou seznamováni s problematikou domácího hospodaření, s aktuálními cenovými relacemi v obchodní síti a novinkami v dopravě. Sociální pracovníce jim pomáhá vyřídit nezbytné osobní doklady. Výstupní oddělení odsouzeným pomáhá v přípravě na další život. Je to jakási brána do nového života a jak toho využijí je jen na nich (22).

1.9 Veřejnost

Názory veřejnosti zkoumají různé agentury, které tyto průzkumy statisticky zpracovávají a zveřejňují jejich výsledky. Průzkum veřejného mínění může být prováděn v jakékoli oblasti. V oblasti vězeňství to byl průzkum na názor o trestu smrti a dalším tématem bylo, co by lidem scházelo ve vězení. Tyto průzkumy jsou již staršího data. Novým průzkumem zabývajícím se bezpečností byl na konci loňského roku projekt zjišťující bezpečnostní rizika pro Českou republiku. Část prosincového šetření Centra pro výzkum veřejného mínění se věnovala vybraným aspektům bezpečnosti České republiky. Respondentům byly položeny otázky z oblasti vnitřní bezpečnosti, které se zajímaly, zda veřejnost spatřuje rizika v působení vybraných skupin na území České republiky. Z odpovědí respondentů vyplynulo, že za vážnou hrozbu pro mír a bezpečnost v ČR považují lidé zejména mezinárodní organizovaný zločin. Ten označily za velkou hrozbu tři pětiny dotázaných. Menší závažnost mezinárodnímu organizovanému zločinu přisuzuje zhruba jedna čtvrtina oslovených a názor, že organizovaný zločin nepředstavuje žádnou hrozbu, se vyskytl jev u 5%. O něco nižší, i když stále ještě většinový, byl podíl dotázaných, kteří za velkou hrozbu považují teroristy a teroristické skupiny. V šetření se tak vyjádřilo 53% respondentů. Malou závažnost hrozbě terorismu připisuje 35% lidí a názor, že teroristé mír a bezpečnost ČR vůbec neohrožují, zastává 7% dotázaných. Uprchlíky z jiných zemí a národnostní menšiny žijící na

území ČR většina populace za závažné riziko pro mír a bezpečnost nepovažuje (51).

Veřejné mínění je značnou měrou ovlivňováno informacemi z médií. V médiích se ale většinou prezentuje něco, co se nepovedlo. Ze zpráv týkajících se vězeňství jsou to informace o nalezených mobilních telefonech a dalších nepovolených předmětech. Také útěk dvou vězňů z věznice v Plzni v roce 2006 a nebo útěk známého vězně v roce 2000 byly značnými mediálními sousty (30). Veřejnost si udělá svůj názor, který je ovlivněn výše zmíněnými informacemi. Po dalších informacích (objektivních) už nepátrá. Málokdo si dá tu práci a snaží se vyhledat podrobnosti přímo od zdroje. Pokud se přímo týká vězeňství, veřejnost nemá velkou povědomost např. o časopisu České vězeňství, které je i v elektronické podobě na stránkách vězeňské služby. Zde jsou k dispozici články informující o novinkách ve vězeňství, ale řeší se zde i problémy, které trápí zaměstnance věznic (6). A právě všechny tyto skutečnosti se odrážejí na názorech veřejnosti. Studenti Zdravotně sociální fakulty v Českých Budějovicích na podobná témata píší své výzkumné diplomové práce. Zabývají se v nich např. názory veřejnosti na tresty a trestání (19), mediálním obrazem českého vězeňství (49), nebo již zmíněnou profilací časopisu České vězeňství (6). To ale hovoříme o odborné veřejnosti. Ta laická část naší společnosti je ovlivněna obecnými články v denících, senzacechtivými reportážemi investigativních reportérů v televizi a různými tiskovými prohlášeními k jednotlivým kauzám v tisku.

Otázkou, kterou se veřejnost také zabývá je humanizace vězeňství. Pokud už člověk je odsouzen k výkonu trestu odnětí svobody, měl by mít možnost, aby materiální podmínky ve věznicích odpovídaly celkové životní úrovni společnosti? Není to přehnané, aby vězni měli na celách např. lednice či televizory (35)?

1.9.1 Oběti trestného činu

Obecně platí, že veřejnost nechce být znepokojována. Chce mít klid a pocit bezpečí. Je třeba si ale uvědomit, že každý člověk je v podstatě potenciální obětí trestného činu, ať už se jedná o krádež, napadení, či dopravní nehodu. Touto

problematikou se zabývá viktimologie. Jedná se o nauku, která vědeckým způsobem zkoumá oběti trestných činů. Zajímá ji, jakou roli hraje oběť v motivaci pachatele a jakým způsobem se spolupodílí na interakci v průběhu trestného činu. Viktimologie směřuje k vypracování poznatků o tom, jak se lze účinně vyhnout roli oběti a jakými preventivními opatřeními lze snížit riziko ohrožení. Toto všechno je souhrnně označováno jako bezpečné chování. Pokud ale bezpečné chování selže, z člověka se stává oběť trestného činu. Dopad trestného činu na člověka je takový, že jedinec má změněnou kvalitu života. Důležitá je reakce okolí na tento jev. Nejčastěji se vyskytujícím chováním okolí je strategie ignorování faktu trestného činu – nic se vlastně neděje. Pravdou ovšem zůstává, že oběť nikdy zcela nezapomene na trestný čin. Pro takto postižené jedince existují různá občanská sdružení, která poskytují odbornou, bezplatnou a diskrétní pomoc obětem a svědkům trestných činů, včetně morální a emocionální podpory (9).

Veřejnost chce být chráněna před trestnými činy. Lidé chtějí mít pocit bezpečí. Vše je založeno na prevenci a preventivním jednání. To lidé očekávají od svých zákonodárců a od policie. Ta hraje v této oblasti důležitou roli. Pokud ale prevence selže, je nutné pachatele trestného činu dopadnout, odsoudit a uložit mu trest. Jestliže je to trest nepodmíněný, odsouzeného uvěznit, izolovat ho od ostatních lidí a tím mu zamezit páčání další trestné činnosti. Znepokojujícím faktem se stává počet vězněných osob v České republice, ale na druhou stranu je pro veřejnost jistě potěšující zpráva, že podle zákona 129/2008 Sb. o výkonu zabezpečovací detence, Vězeňská služba od roku 2009 zahajuje provoz dvou detenčních ústavů (64). Ústav v Brně se 48 místy je prakticky připraven k okamžitému spuštění. Dalších 150 míst přibude v Opavě. Předpokládané otevření opavského detenčního ústavu je konec 1. pololetí roku 2009 (54).

2 CÍLE PRÁCE A HYPOTÉZY

Cílem této diplomové práce je uskutečnit výzkumnou sondu do problematiky penitenciární bezpečnosti české veřejnosti, zaměstnanců Vězeňské služby České republiky a vězňů.

Výzkumnou otázkou je, jak svoji bezpečnost ve vztahu k vězeňství vnímá česká veřejnost, vězeňský personál a vězněné osoby.

Hypotézy v tomto kvalitativním výzkumu nebyly předem stanoveny. Vyplynou ze závěrů provedeného výzkumu.

3 METODIKA

3.1 Použití metody výzkumu

Základní metodou této diplomové práce, která se zabývá kvalitativním výzkumem, se stala metoda dotazování při terénním šetření, formou polostandardizovaných rozhovorů. Zvolené rozhovory byly pro použití této diplomové práce vhodnější v porovnání např. s dotazníky, neboť proporce úspěšnosti dokončených rozhovorů je vyšší než návratnost dotazníků (10).

3.1.1 Rozhovory

Otázky připravených rozhovorů směřovaly k cíli této diplomové práce, tudíž zjistit, jak svoji bezpečnost ve vztahu k vězeňství vnímá česká veřejnost, vězeňský personál a vězněné osoby. Polostandardizovaný rozhovor je více konverzační, než formálně určenou odpovědí v jednotlivých kategoriích (18). Rozhovory byly vždy písemně zaznamenány a poté byl proveden doslovný přepis. Otázky jednotlivých rozhovorů jsou uvedeny v příloze.

3.1.2 Výzkumný soubor

Data pro diplomovou práci byla získána metodou terénního šetření. Jako výzkumný vzorek bylo dotázáno 10 zástupců veřejnosti – občanů Českých Budějovic, 10 zaměstnanců Vězeňské služby a 10 vězněných osob z Vazební věznice v Českých Budějovicích.

Zástupci veřejnosti byli osloveni v průběhu měsíce března 2009. Otázky byly položeny náhodně vybraným občanům, po krátkém představení a vysvětlení dané problematiky. Občané byli vybráni náhodně – např. na autobusové zastávce, nebo na parkovišti nákupního centra, či běžně na ulici. Někteří byli ochotni odpovídat na připravené otázky, jiní už méně. Náhodně vybraný soubor občanů tvořili čtyři muži ve věkovém rozpětí 41–63 let a šest žen ve věkovém rozpětí 32–65 let.

Rozhovory se zaměstnanci Vězeňské služby a vězněnými osobami proběhly v měsíci dubnu 2009 v prostorách Vazební věznice v Českých Budějovicích za

spolupráce s tamním psychologem PhDr. Jířím Mastejem a za souhlasu paní ředitelky Mgr. Martiny Štanglovičové.

Zaměstnanci Vězeňské služby byli pro objektivnost vybráni ze dvou skupin. Pět zaměstnanců, kteří jsou při výkonu svého povolání ozbrojeni – např. ti co provází eskortu obviněných k soudu a pět zaměstnanců, kteří nejsou při výkonu svého povolání ozbrojeni.

Stejně tak vězněné osoby byly rozděleny do dvou skupin. V jedné skupině byli ti, kteří pracují celý den mimo areál věznice, tudíž z vězení odjíždějí ráno do práce a v odpoledních hodinách se vrací zpět. V druhé skupině, byli ti, kteří věznicí celý den neopouští a zůstávají po celý den v prostorách Vazební věznice v Českých Budějovicích.

4 VÝSLEDKY

4.1 Výsledky rozhovorů se zástupci veřejnosti

Rozhovor č. 1 – žena 43 let

Jak dlouho žijete v Českých Budějovicích?

„Žiji tady trvale 22 let. Dříve jsem jen dojížděla do Budějovic na střední školu“.

Cítíte se v tomto městě bezpečně?

„Ano“. Proč? „Necítím se nějak nepříjemně, nebojím se“.

Ovlivňuje Váš pocit bezpečí situace, že je ve městě vazební věznice?

„Ze strany vazební věznice nepociťuji žádné nebezpečí. Nemám ten pocit, že by věznice ovlivňovala můj pocit bezpečí“.

Obáváte se např. možných útěků vězňů?

„Ne. Neobávám“.

Domníváte se, že by se pro bezpečnost veřejnosti dalo ještě něco udělat?

„To nevím, možná by byla dobrá vyšší informovanost, ale nikdy jsem se o toto téma moc podrobně nezajímala“.

Rozhovor č. 2 – muž 45 let

Jak dlouho žijete v Českých Budějovicích?

„45 let, pocházím odtud“.

Cítíte se v tomto městě bezpečně?

„Cítím se bezpečně“. Proč? „Umím zde žít“.

Ovlivňuje Váš pocit bezpečí situace, že je ve městě vazební věznice?

„Ne“.

Obáváte se např. možných útěků vězňů?

„Neobávám se možných útěků, vnímám zdejší věznicí jako dobře fungující zařízení, každý den jezdím do práce okolo ní“.

Domníváte se, že by se pro bezpečnost veřejnosti dalo ještě něco udělat?

„Pro bezpečnost veřejnosti není nikdy uděláno dost, proto se domnívám, že by se dalo ještě něco udělat. A co ? Takhle konkrétně vám nejsem schopen odpovědět, musel bych nad tím chvíli přemýšlet“.

Rozhovor č. 3 – žena 52 let

Jak dlouho žijete v Českých Budějovicích?

„V Budějovicích přímo žiji 15 let. Třikrát jsem ale změnila bydliště od okrajových částí až po centrum“.

Cítíte se v tomto městě bezpečně?

„Ve městě se cítím vcelku bezpečně. V porovnání horizontu patnácti let, mám pocit bezpečí mírně menší. Proč? Přisuzuji to tomu, že jsem starší, mám děti a vnouče a mám tudíž více obav o jejich bezpečí. Nebojím se tolik o sebe, spíše o ty děti“.

Ovlivňuje Váš pocit bezpečí situace, že je ve městě vazební věznice?

„To, že je ve městě vazební věznice mne nijak neovlivňuje. Mám pocit, že je dobře zajištěna a vcelku dobře a klidně funguje“.

Obáváte se např. možných útěků vězněných osob?

„Možných útěků vězněných osob se nebojím, mám pocit, že osoby utíkají spíše z výkonu trestu. Ve vazební věznici zatím nemají možnosti, ale nemám žádné informace, spíše si to myslím“.

Domníváte se, že by se pro bezpečnost veřejnosti dalo ještě něco udělat?

„Pro bezpečnost veřejnosti by se jistě dalo něco udělat. Třeba zajistit více informací o trestné činnosti, nebo zajistit prevenci výchovou dětí, mládeže, ale i

seniorů. Existují na to prý nějaké programy. Taky si myslím, že by se mohlo zlepšit prostředí věznice – dům se mi nelíbí, akorát kluci tam jsou hezcí – myslím ty bachaře“.

Rozhovor č. 4 – žena 32 let

Jak dlouho žijete v Českých Budějovicích?

„Od narození, to je 32 let“.

Cítíte se v tomto městě bezpečně?

„Ano, cítím. A proč? V ulicích ve večerních hodinách skoro nikdo nechodí, jezdí málo aut a mezi nimi vozidla Policie a Městské policie. Já sama nemám žádnou negativní zkušenost s ohrožením vlastního bezpečí ve svém volném čase. Ohrožení bezpečnosti pociťuji téměř denně při výkonu svého povolání – jezdím se záchrankou“.

Ovlivňuje Váš pocit bezpečí situace, že je ve městě vazební věznice?

„Ne, neovlivňuje. V podvědomí lidí v našem městě je sice zakotveno, že je zde věznice, kdy vězni mezi občany nechodí a proto jimi nejsou ohroženi. I když pamětníci si jistě vzpomenou na útěk vězňů před několika lety při veřejně prospěšných pracích“.

Obáváte se např. možných útěků vězňů osob?

„V našem městě se toho opravdu nebojím. České Budějovice jsou malé město a útěk vězňů by netrval dlouho. Jejich možnosti na útěk jsou podle mne malé.“

Domníváte se, že by se pro bezpečnost veřejnosti dalo ještě něco udělat?

Bohužel mě v tuto chvíli nic nenapadá. Asi ne“.

Rozhovor č. 5 – muž 49 let

Jak dlouho žijete v Českých Budějovicích?

„Bydlím tady 13 let. Pocházím z Třeboně a do Budějovic jsem se přičinil“.

Cítíte se v tomto městě bezpečně?

„Ano, cítím. Na vlastní kůži jsem nezaznamenal žádné negativní dopady aktivit, které by znamenaly změnu pocitu vlastní bezpečnosti v tomto městě“.

Ovlivňuje Váš pocit bezpečí situace, že je ve městě vazební věznice?

„Neovlivňuje, dokonce jsem si to několik let vůbec neuvědomoval, že okolo této budovy pravidelně chodím“.

Obáváte se např. možných útěků vězňených osob?

„Neobávám, myslím si, že ta pravděpodobnost útěku je velmi malá. V televizi pořád říkají, jaké jsou technické novinky v zabezpečení a ostraze věznic. Docela jim věřím, protože ta technika se pořád vyvíjí a jde rychle dopředu“.

Domníváte se, že by se pro bezpečnost veřejnosti dalo ještě něco udělat?

„Možná by pomohla větší osvěta a informovanost, která zajistí snížení pocitu ohrožení u lidí, kteří se bojí“.

Rozhovor č. 6 – žena 65 let

Jak dlouho žijete v Českých Budějovicích?

„40 let, mám 65 roků“.

Cítíte se v tomto městě bezpečně?

„Ano. Přesto, že mi na sídlišti Máj vykradli v noci auto, přesto, že se přede mnou při cestě z odpolední směny několikrát odhalil exhibicionista (ale neobtěžoval), cítím se celkem bezpečně. Občas je sice také vidět pubertální partičky na sídlišti, které se snaží zviditelnit hrubým pokřikováním, někdy i menšími výtržnostmi, urážkami a provokacemi, dále zatím nikdy nezašly – alespoň jsem žádné násilí nikdy nezažila, ani neviděla.“

To mě více vadí zfetovaní nebo opilí jedinci, kteří se různě povalují na lavičce, nebo na chodníku.

Řekla bych, že je teď častěji vidět městskou policii nebo normální policii“.

Ovlivňuje Váš pocit bezpečí situace, že je ve městě vazební věznice?

„Nevím, nikdy jsem o tom takhle nepřemýšlela“.

Obáváte se např. možných útěků vězňených osob?

„Neobávám. Při dnešním agresivním způsobu života je častěji spíše možná střelba nebo přepadení na ulici za bílého dne, než útěk z věznice“.

Domníváte se, že by se pro bezpečnost veřejnosti dalo ještě něco udělat?

„Co se týče bezpečí před vězni, myslím, že ostraha i různá bezpečnostní opatření jsou na vysoké úrovni a nikdy jsem zatím nepřemýšlela, že by mě z téhle strany hrozilo nebezpečí“.

Rozhovor č. 7 – žena 34 let

Jak dlouho žijete v Českých Budějovicích?

„5 let, nepocházím odtud“.

Cítíte se v tomto městě bezpečně?

„Ano i ne. Ano proto, že poměrně často potkávám hlídky městské policie. Někdy mám ale pocit, že pokutují jen špatné parkování a různých povalečů si raději nevšímají.“

Ne proto, že mě vykradli auto a mým známým vykradli o prázdninách byt když byli na dovolené. Večer sama nikam nechodím, mám strach, možná proto, že jsem z vesnice, kde jsem se cítila bezpečně, protože se tam lidi navzájem znají“.

Ovlivňuje Váš pocit bezpečí situace, že je ve městě vazební věznice?

„Myslíte, že tím že je tady věznice, je tu větší kumulace policistů nebo jiných bezpečnostních opatření? Vůbec to takhle nevnímám“.

Obáváte se např. možných útěků vězňených osob?

„Ne, absolutně ne. Bezpečnost obyvatel v tomhle směru je jedním z prvořadých úkolů vězeňské ostrahy. Alespoň taková je moje představa“.

Domníváte se, že by se pro bezpečnost veřejnosti dalo ještě něco udělat?

„Nevím, asi ne. I když jsem nedávno četla v novinách, že ve věznici v Plzni na Borech opravují zed' a opatřili ji plotem s žiletkovým drátem a zakoupili rušičku mobilních telefonů. Blíže se ale touto problematikou nezabývám“.

Rozhovor č. 8 – muž 41 let

Jak dlouho žijete v Českých Budějovicích?

„Asi deset let“.

Cítíte se v tomto městě bezpečně?

„Netrpím strachem o svoji bezpečnost. Aktivně se stále věnuji bojovým sportům a myslím si, že v případě ohrožení mojí osoby bych se dokázal ubránit. Ovšem, pokud by na mě nestřílel tank“.

Ovlivňuje Váš pocit bezpečí situace, že je ve městě vazební věznice?

„Věznice mě nechává naprosto klidným“.

Obáváte se např. možných útěků vězňených osob?

„Nebojím se, nejsem ten typ člověka, abych se pořád něčeho bál“.

Domníváte se, že by se pro bezpečnost veřejnosti dalo ještě něco udělat?

„Řek bych, že více pozornosti by se mělo věnovat krádežím. Mě například nedávno ukradli před poštou zamčené kolo. To mě dost naštválo“!

Rozhovor č. 9 – žena 48 let

Jak dlouho žijete v Českých Budějovicích?

„Žiji tady teprve dva roky. Dříve jsme s manželem a dětmi bydleli v Jihlavě, ale kvůli manželově zaměstnání jsme se museli přestěhovat“.

Cítíte se v tomto městě bezpečně?

„V noci mám trochu obavy chodit sama, takže se tomu vlastně vyhýbám. Sice se mi zatím nikdy nic zlého nepříhodilo, ale jsem dost opatrná a učím to i své děti. Je jim 15 a 17 let, začínají chodit večer ven samy, tak je učím opatrnosti a zodpovědnosti“.

Ovlivňuje Váš pocit bezpečí situace, že je ve městě vazební věznice?

„Domnívám se, že na bezpečnost ve městě to nemá vliv. Věznice je určitě dobře strážena. Zvenku to vypadá trochu jako pevnost“.

Obáváte se např. možných útěků vězňů z Plzně?

„Ani ne, doted' jsem o žádném útěku neslyšela. Víím jen o útěku vězňů z Plzně někdy před pěti lety. Byly toho plné noviny a mluvili o tom i v televizi. Tehdy je ale asi brzy chytili, že jo“?

Domníváte se, že by se pro bezpečnost veřejnosti dalo ještě něco udělat?

„Nevím, ted' mě napadá, že by policie mohla více kontrolovat podávání alkoholu nezletilým dětem na různých akcích, festivalech hudby a těch techno“.

Rozhovor č. 10 – muž 63 let

Jak dlouho žijete v Českých Budějovicích?

„Čtyřicet let“.

Cítíte se v tomto městě bezpečně?

„Ano, proč ne“? A proč ano? „Protože doted' jsem neměl žádnou špatnou zkušenost“.

Ovlivňuje Váš pocit bezpečí situace, že je ve městě vazební věznice?

„Ne“.

Obáváte se např. možných útěků vězňených osob?

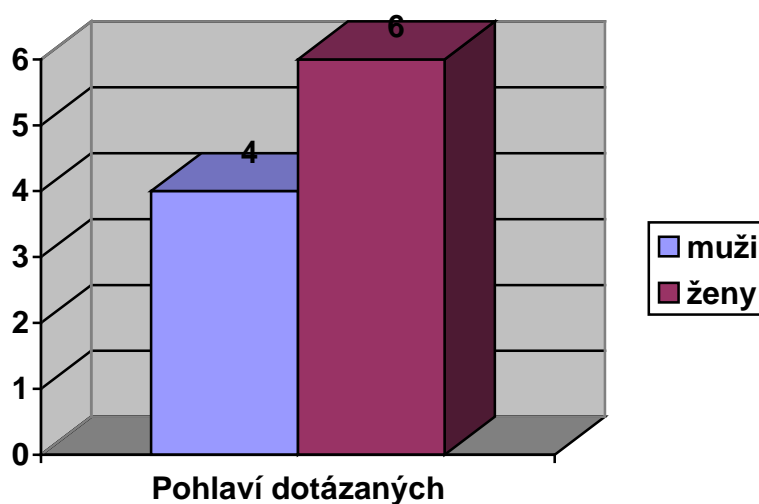
„*Ne. Proč ne? „Protože jsem to vůbec nikdy nebral v úvahu“.*

Domníváte se, že by se pro bezpečnost veřejnosti dalo ještě něco udělat?

„*Nevím, asi ne“.*

Grafické znázornění odpovědí.

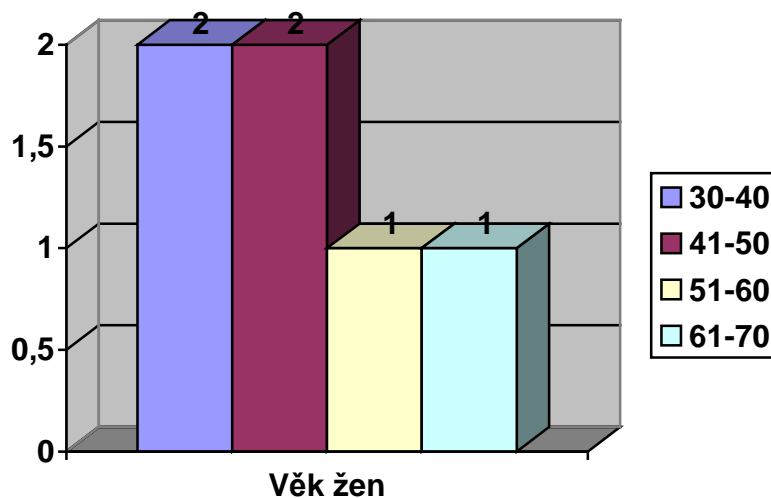
Graf č. 1 Pohlaví dotázaných osob

Zdroj: Vlastní výzkum

Z celkového počtu deseti dotázaných bylo šest žen a čtyři muži.

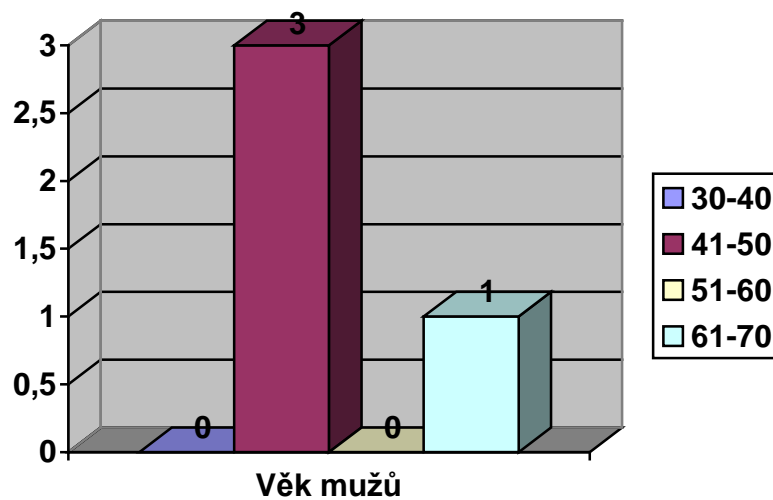
Graf č. 2 Věk dotázaných žen

Zdroj: Vlastní výzkum

Z celkového počtu šesti žen, byly dvě v kategorii 30 – 40 let, dvě v kategorii 41 – 50 let a po jedné v kategorii 51 – 60 let a 61 – 70 let.

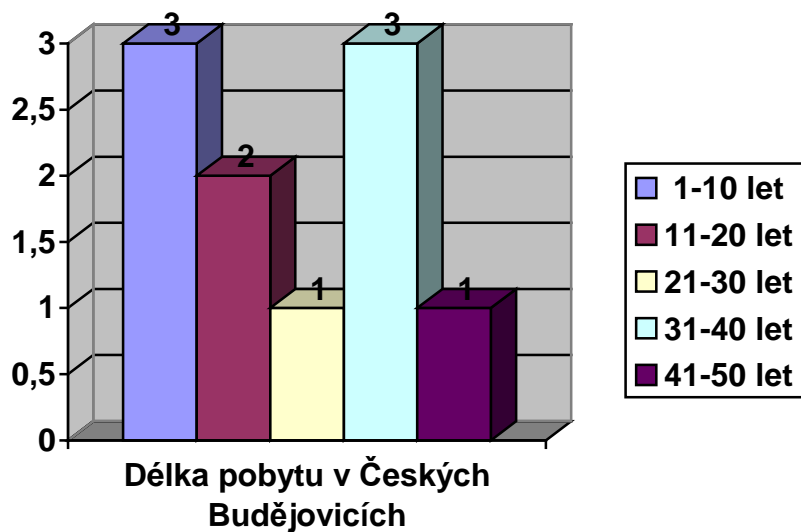
Graf č. 3 Věk dotázaných mužů

Zdroj: Vlastní výzkum

Z celkového počtu čtyřech mužů, byli tři ve věkové kategorii 41 – 50 let a jeden muž ve věkové kategorii 61 – 70 let.

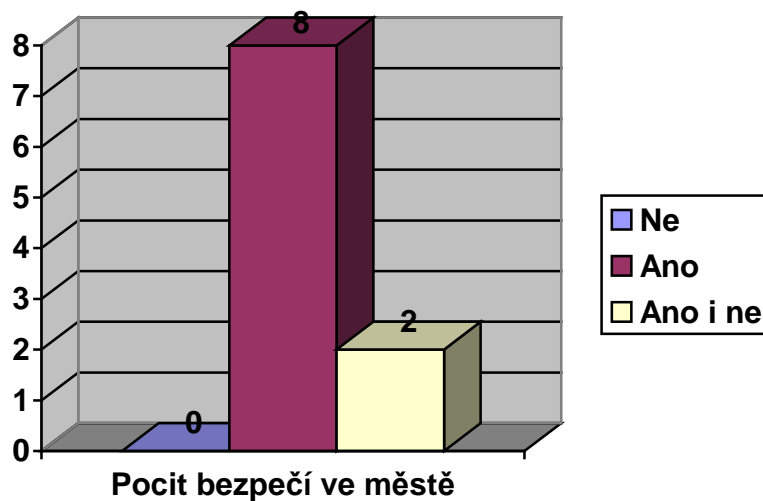
Graf č. 4 Jak dlouho dotázaní bydlí v Českých Budějovicích

Zdroj: Vlastní výzkum

Z celkového počtu deseti dotázaných, žijí trvale v Českých Budějovicích tři osoby v rozmezí 1 – 10 let, dvě osoby v rozmezí 11 – 20 let, jedna osoba v rozmezí 21 – 30 let, tři osoby v rozmezí 31 – 40 let a jedna osoba v rozmezí 41 – 50 let.

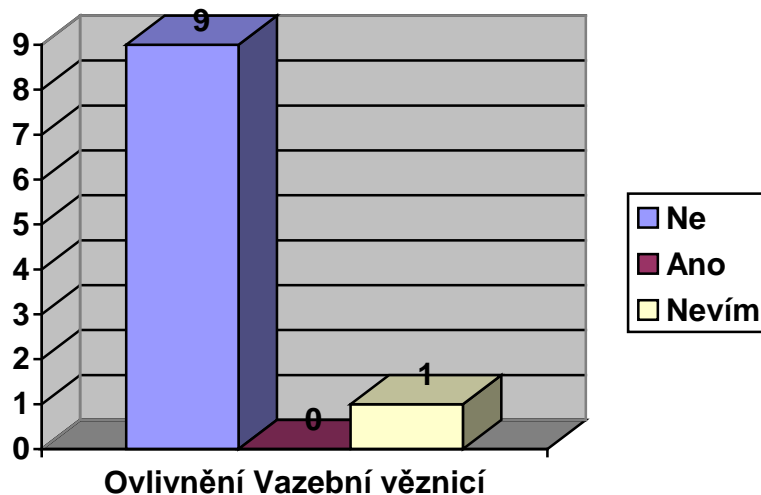
Graf č. 5 Pocit bezpečí v Českých Budějovicích

Zdroj: Vlastní výzkum

Z celkového počtu deseti dotázaných se osm cítí ve městě bezpečně, dva dotázaní uvedli ano i ne, žádný dotázaný neuvedl, že by měl ve městě pocit nebezpečí.

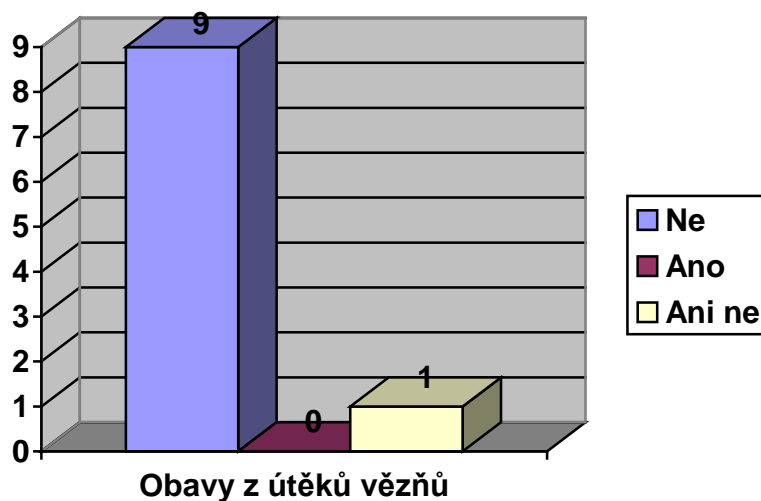
Graf č. 6 Ovlivnění pocitu bezpečí existencí věznice

Zdroj: Vlastní výzkum

Z celkového počtu deseti dotázaných uvedlo devět, že jejich pocit bezpečí neovlivňuje Vazební věznice ve městě, jeden dotázaný uvedl že neví a žádný z dotázaných neuvedl, že by existence věznice měla vliv na jeho pocit bezpečí

Graf č. 7 Obavy z útěku vězňů

Zdroj: Vlastní výzkum

Z celkového počtu deseti dotázaných se devět útěku vězňů neobává, jeden dotázaný odpověděl ani ne a žádný z dotázaných neuvedl, že by se útěku obával.

4.2 Výsledky rozhovorů se zaměstnanci Vězeňské služby

Rozhovor č. 1 - žena

Jak dlouho jste zaměstnancem VS ČR?

„14 let“

Vnímáte nějaké nebezpečí při výkonu svého povolání? Jaké?

„Žádné nebezpečí většinou při práci nevnímám. Když dodržuji zásady bezpečnosti a chovám se tak, abych nezavdala příčinu k napadení“.

Máte již vlastní zkušenost?

„Nemám a jsem tomu opravdu ráda“.

Domníváte se, že by se pro Vaši bezpečnost dalo ještě něco udělat? Co by to mělo být?

„Já si myslím, že pro svou bezpečnost dělám já sama dost – to co jsem zmínila a nevím co dalšího bych měla dělat“.

Rozhovor č. 2 – muž

Jak dlouho jste zaměstnancem VS ČR?

„7 let“.

Vnímáte nějaké nebezpečí při výkonu svého povolání? Jaké?

„Nevnímám, kdybych se obával nějakého konkrétního nebezpečí, asi bych tady nemohl pracovat“.

Máte již vlastní zkušenost?

„Ne, nemám. Z doslechu ale vím, že zde občas k fyzickému napadení dojde. Já se setkávám někdy se slovní agresí, ale to lze zvládnout“.

Domníváte se, že by se pro Vaši bezpečnost dalo ještě něco udělat?

„Já se domnívám, že ani ne“.

Rozhovor č. 3 – muž

Jak dlouho jste zaměstnancem VS ČR?

„Už 28 let“.

Vnímáte nějaké nebezpečí při výkonu svého povolání?

*„Ano“. **Jaké?** „Nejhorší je srážka s blbcem“. **Máte již vlastní zkušenost?** „To má asi každý člověk. Ale běžně při práci žádné velké nebezpečí, které by se nedalo zvládnout nepociťuji“.*

Domníváte se, že by se pro Vaši bezpečnost dalo ještě něco udělat?

„Myslím, že by se mohla zlepšit spolupráce všech zaměstnanců a neuškodila by větší loajálnost. Mělo by se zlepšit i technické zabezpečení“.

Co tomu brání?

„Peníze obecně. Jedná se o peníze na platy zaměstnanců i na zlepšení podmínek“.

Rozhovor č. 4 – muž

Jak dlouho jste zaměstnancem VS ČR?

„37 let“.

Vnímáte nějaké nebezpečí při výkonu svého povolání? Jaké? Máte již vlastní zkušenost?

„Ani ne, jen v období dvou vzpour – na Pankráci to byli Kubánci a v roce 1989 ve Valdicích. To bylo po revoluci a vězni očekávali amnestii při volbě nového prezidenta. Tady ale žádné větší nebezpečí nepociťuji a vlastní zkušenost nemám“.

Domníváte se, že by se pro Vaši bezpečnost dalo ještě něco udělat?

„Určitě by se dalo něco udělat. Je toho dost, co by se dalo ve vězeňství zlepšit“.

Co? Co tomu brání?

„Je málo investic do oprav a nové výstavby. Dále jsou to nízké platy, které mohou mít za následek korupci a tím ztrátu loajality“.

Rozhovor č. 5 – muž

Jak dlouho jste zaměstnancem VS ČR?

„Už tady pracuji 12 let“.

Vnímáte nějaké nebezpečí při výkonu svého povolání?

„Ze strany vězňů téměř nevnímám“.

Máte již vlastní zkušenost?

„Ne nemám, napaden jsem nikdy nebyl“.

Ani slovně?

„To ano, to není nic neobvyklého“.

Domníváte se, že by se pro Vaši bezpečnost dalo ještě něco udělat?

„Ano, dalo“.

Co by to mělo být?

„Je nedostatek zaměstnanců, takže zvýšení počtu zaměstnanců by jistě přispělo k větší bezpečnosti“.

Rozhovor č. 6 - muž

Jak dlouho jste zaměstnancem VS ČR?

„12 let“.

Vnímáte nějaké nebezpečí při výkonu svého povolání?

„Jistě že vnímám“. **Jaké?** „Fyzický útok ze strany vězněné osoby vůči příslušníkovi vězeňské služby“.

Máte již vlastní zkušenost?

„Ne, tu nemám“.

Domníváte se, že by se pro Vaši bezpečnost dalo ještě něco udělat?

„Určitě dalo“. **Co?** „Například to, že vězněné osobě budu přikládat donucovací prostředky (pouta) již na cele a poté bude vyveden k různým úkonům“.

A co tomu brání?

„Zaběhnutý systém práce, kterým se zde již dlouhou dobu pracuje“.

Rozhovor č. 7 - muž

Jak dlouho jste zaměstnancem VS ČR?

„6 let“.

Vnímáte nějaké nebezpečí při výkonu svého povolání?

„Ano vnímám, téměř pořád“. **Jaké?** „Asi nejvíce hrozbu fyzického napadení“.

Máte již vlastní zkušenost?

„Já přímo ne, ale byl jsem u toho, když napadl vězeň kolegu. Společně jsme ho pak zpacifikovali“.

Domníváte se, že by se pro Vaši bezpečnost dalo ještě něco udělat? Co tomu brání?

„Dalo by se“. **Co?** „To je spousta věcí, které by se daly udělat“.

Co tomu brání?

„Brání tomu přílišná humanizace vězeňství a volnost vězňů“.

Rozhovor č. 8 - muž

Jak dlouho jste zaměstnancem VS ČR?

„Od roku 1998, tedy teď v květnu to bude přesně 11 let“.

Vnímáte nějaké nebezpečí při výkonu svého povolání?

„Je tu možnost napadení od osob ve výkonu vazby a výkonu trestu. Také je tu možnost dostat různé infekční nemoci, těch se docela obávám“.

Máte již nějakou osobní zkušenost?

„Zatím ne a jsem rád, že ne. Nemusím mít všechno“!?

Domníváte se, že by se pro Vaši bezpečnost dalo ještě něco udělat?

„Myslím, že dalo. Teď konkrétně si vybavím jen více lidí a peněz“.

Co brání tomu, aby Vaše bezpečnost byla větší?

„Přílišná humanizace vězeňství“.

Rozhovor č. 9 – muž

Jak dlouho jste zaměstnancem VS ČR?

„13 let“.

Vnímáte nějaké nebezpečí při výkonu svého povolání?

„Nejpravděpodobnější je riziko napadení od osob ve výkonu vazby a ve výkonu trestu“.

Máte již nějakou vlastní zkušenost?

„Zatím ne, ale to riziko je tu pořád“.

Domníváte se, že by se pro Vaši bezpečnost dalo ještě něco udělat?

„Dalo“. Co? „Myslím, že bychom měli mít více pravomocí, jak uchránit své bezpečí“.

Co tomu brání?

„Velká humanizace vězeňství. Oni můžou všechno a my nic“!

Rozhovor č. 10 – muž

Jak dlouho jste zaměstnancem VS ČR?

„20 let“.

Vnímáte nějaké nebezpečí při výkonu svého povolání? Jaké?

„Nejvíce asi fyzické napadení. A to jak v práci, tak mimo službu“.

Máte již nějakou vlastní zkušenost?

„Ano, byl jsem napaden při zákroku na cele. Měl jsem tehdy nějaké modřiny, ale celkem se mi nic nestalo. O to si dávám teď větší pozor“.

Domníváte se, že by se pro Vaši bezpečnost dalo ještě něco udělat?

„Při dodržení všech bezpečnostních zásad je bezpečnost dostatečná. Některé věci by se ale daly určitě vylepšit“.

Co by to mělo být?

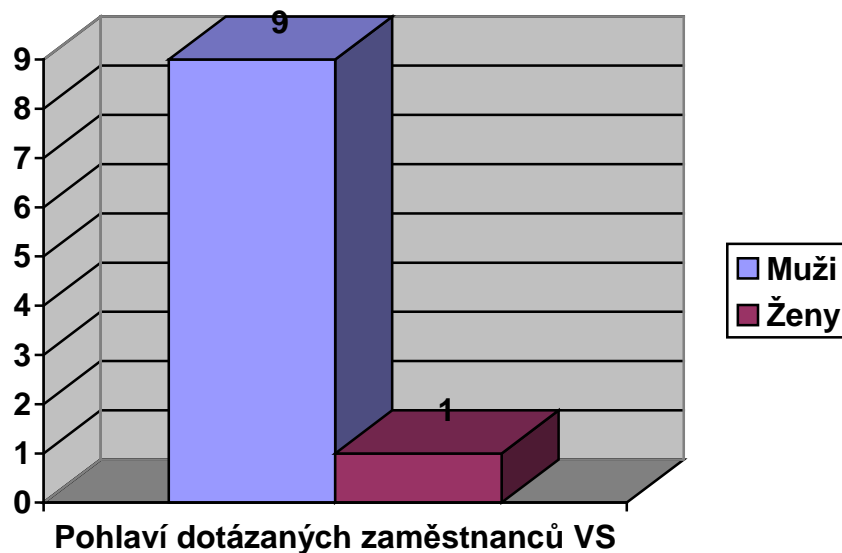
„Je toho dost co zlepšit“.

Co tomu brání?

„Málo peněz ze státního rozpočtu jde do resortu vězeňství a to brání lepšímu technickému a bezpečnostnímu vybavení, jako jsou zbraně, auta, vysílačky, RTG, detekční rámy. Stav budov a některých jejich částí je v havarijním stavu – ohradní zdi, střechy, kuchyně i prádelny“.

Grafické znázornění odpovědí.

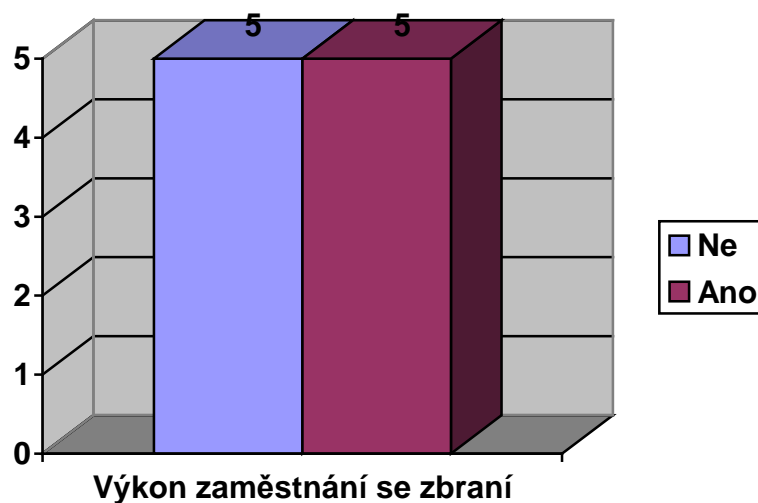
Graf č. 8 Pohlaví dotázaných zaměstnanců Vězeňské služby ČR

Zdroj: Vlastní výzkum

Z celkového počtu deseti dotázaných byla jedna žena a devět mužů.

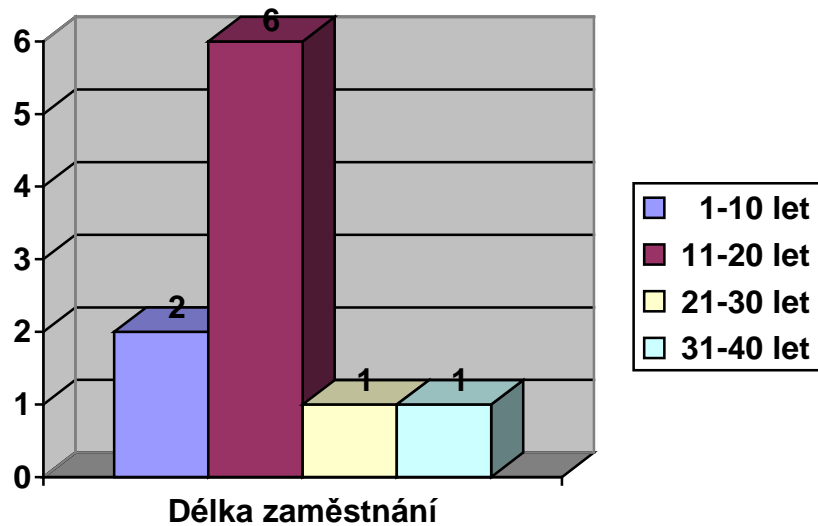
Graf č. 9 Výkon zaměstnání se zbraní

Zdroj: Vlastní výzkum

Z deseti dotázaných pět zaměstnanců je při výkonu svého povolání ozbrojených, pět pracuje beze zbraně

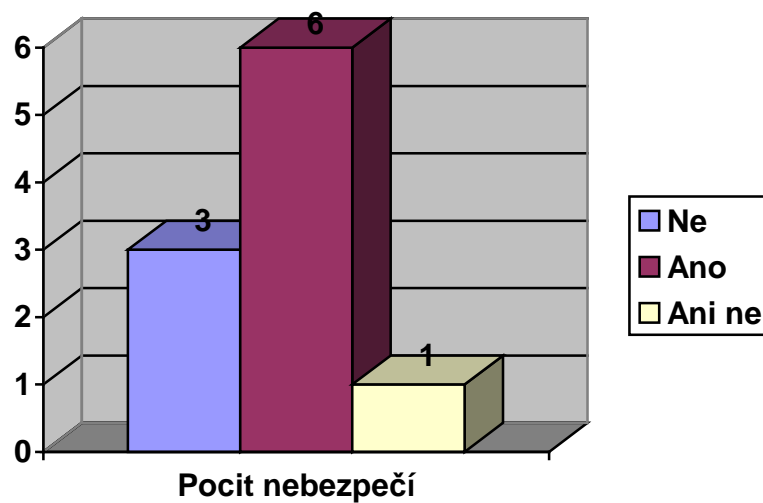
Graf č. 10 Délka zaměstnání u Vězeňské služby

Zdroj: Vlastní výzkum

Z deseti dotázaných pracujících u VS dvě osoby od jednoho do deseti let, šest osob od jedenácti do dvaceti let, jedna osoba od dvacet jedna do třiceti let a jedna osoba od třicet jedna do čtyřiceti let.

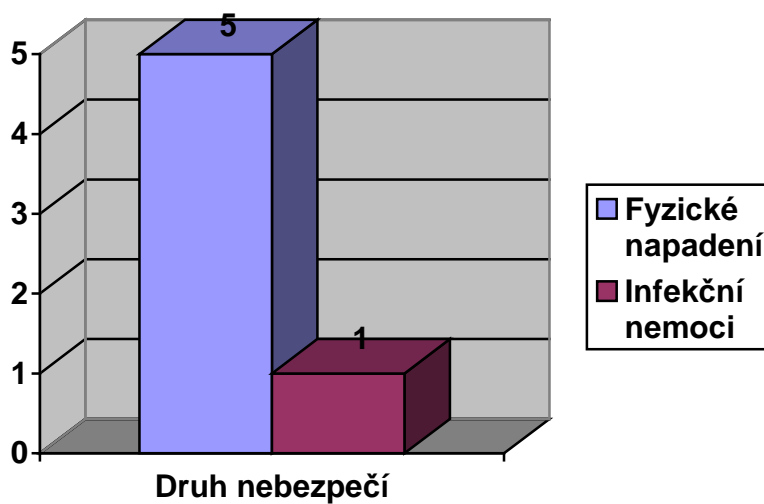
Graf č. 11 Vnímání pocitu nebezpečí při výkonu povolání

Zdroj: Vlastní výzkum

Z deseti dotázaných uvedlo šest osob, že vnímají nebezpečí, tři osoby uvedly že nevnímají žádné nebezpečí při výkonu svého povolání a jeden dotázaný odpověděl ani ne.

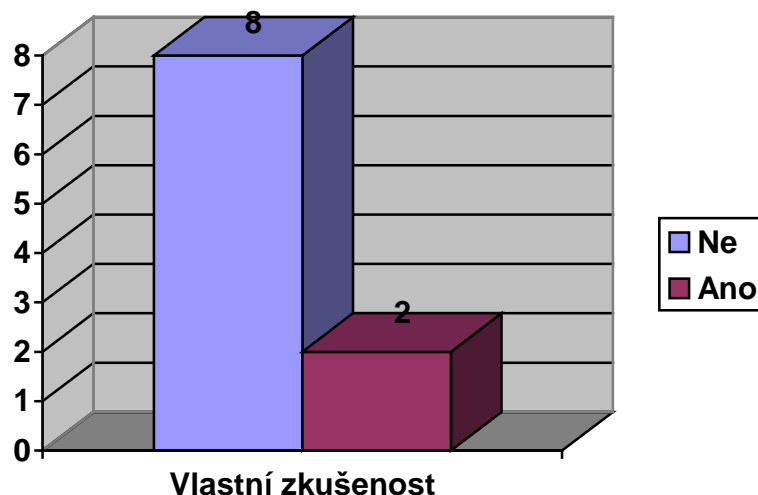
Graf č. 12 Druh pocíťovaného nebezpečí

Zdroj: Vlastní výzkum

Z šesti dotázaných, kteří uvedli, že pociťují nebezpečí uvedlo pět osob, že se obávají fyzického napadení a jeden dotázaný uvedl, že se obává infekčních nemocí.

Graf č. 13 Vlastní zkušenost s fyzickým napadením.

Zdroj: Vlastní výzkum

Z deseti dotázaných mají dva vlastní zkušenost s napadením, osm tuto zkušenost nemá.

4.3 Výsledky rozhovorů s vězňenými osobami

Rozhovor č. 1

Jak dlouho již jste ve vazební věznici v Českých Budějovicích?

„22 měsíců“.

Vnímáte nějaké nebezpečí při výkonu trestu? Ze strany personálu? Ze strany spoluvězňů?

„Ne, z žádné strany“.

Máte již nějakou osobní zkušenost?

„Ne. Nemám“.

Domníváte se, že by se pro Vaši bezpečnost dalo ještě něco udělat? Co by to mělo být?

„Doporučil bych rozdělení odsouzených na ubytovnách podle toho, zda jsou prvotrestaní nebo zda jsou opakovaně ve výkonu trestu“.

Rozhovor č. 2

Jak dlouho již jste ve vazební věznici v Českých Budějovicích?

„14 měsíců“.

Vnímáte nějaké nebezpečí při výkonu trestu? Ze strany personálu? Ze strany spoluvězňů?

„Při výkonu trestu žádné osobní nebezpečí nevnímám. Necítím ho ani ze strany personálu ani ostatních spoluvězňů“.

Máte již nějakou osobní zkušenost?

„Nemám“.

Domníváte se, že by se pro Vaši bezpečnost dalo ještě něco udělat? Co by to mělo být?

„Pro moji osobní bezpečnost, no, obecně, izolace problémových vězňů a případná diferenciací dle prostupných diferenčních skupin“.

Rozhovor č. 3

Jak dlouho již jste ve vazební věznici v Českých Budějovicích?

„4 měsíce“.

Vnímáte nějaké nebezpečí při výkonu trestu?

„Zatím jsem se s ničím nesetkal“.

Máte již nějakou osobní zkušenost?

„Ne, říkám, že jsem se s ničím nesetkal“.

Domníváte se, že by se pro Vaši bezpečnost dalo ještě něco udělat?

„Ne“.

Rozhovor č. 4

Jak dlouho již jste ve vazební věznici v Českých Budějovicích?

„Dva a půl roku“.

Vnímáte nějaké nebezpečí při výkonu trestu? Ze strany personálu? Ze strany spoluvězňů?

„Ne. Nevím o ničem“.

Máte již nějakou osobní zkušenost?

„Ne“.

Domníváte se, že by se pro Vaši bezpečnost dalo ještě něco udělat?

„Ne, nedomnívám“.

Rozhovor č. 5

Jak dlouho již jste ve vazební věznici v Českých Budějovicích?

„Tři a půl roku“.

Vnímáte nějaké nebezpečí při výkonu trestu?

„Ne“.

Máte již nějakou osobní zkušenost?

„Ne“.

Domníváte se, že by se pro Vaši bezpečnost dalo ještě něco udělat?

„Ne“.

Rozhovor č. 6

Jak dlouho již jste ve vazební věznici v Českých Budějovicích?

„9 měsíců“.

Vnímáte nějaké nebezpečí při výkonu trestu? Ze strany personálu? Ze strany spoluvězňů?

„Ne“.

Máte již nějakou osobní zkušenost?

„Ne“.

Domníváte se, že by se pro Vaši bezpečnost dalo ještě něco udělat?

„Ne“.

Rozhovor č. 7

Jak dlouho již jste ve vazební věznici v Českých Budějovicích?

„13 měsíců“.

Vnímáte nějaké nebezpečí při výkonu trestu? Ze strany personálu? Ze strany spoluvězňů?

„Ne“.

Máte již nějakou osobní zkušenost?

„Nemám“.

Domníváte se, že by se pro Vaši bezpečnost dalo ještě něco udělat? Co by to mělo být?

„Ne“.

Rozhovor č. 8

Jak dlouho již jste ve vazební věznici v Českých Budějovicích?

„Už dlouho paní“. Konkrétně? „Už to radši ani nepočítám“.

Vnímáte nějaké nebezpečí při výkonu trestu? Ze strany personálu? Ze strany spoluvězňů?

„Ne“.

Máte již nějakou osobní zkušenost?

„Ne“.

Domníváte se, že by se pro Vaši bezpečnost dalo ještě něco udělat?

„Ne“.

Rozhovor č. 9

Jak dlouho již jste ve vazební věznici v Českých Budějovicích?

„14 měsíců“.

Vnímáte nějaké nebezpečí při výkonu trestu? Ze strany personálu? Ze strany spoluvězňů?

„Ne“.

Máte již nějakou osobní zkušenost?

„Ne“.

Domníváte se, že by se pro Vaši bezpečnost dalo ještě něco udělat?

„Ne. Domnívám se že nic“.

Rozhovor č. 10

Jak dlouho již jste ve vazební věznici v Českých Budějovicích?

„Od 22. ledna 2009“.

Vnímáte nějaké nebezpečí při výkonu trestu? Ze strany personálu? Ze strany spoluvězňů?

„Ne“.

Máte již nějakou osobní zkušenost?

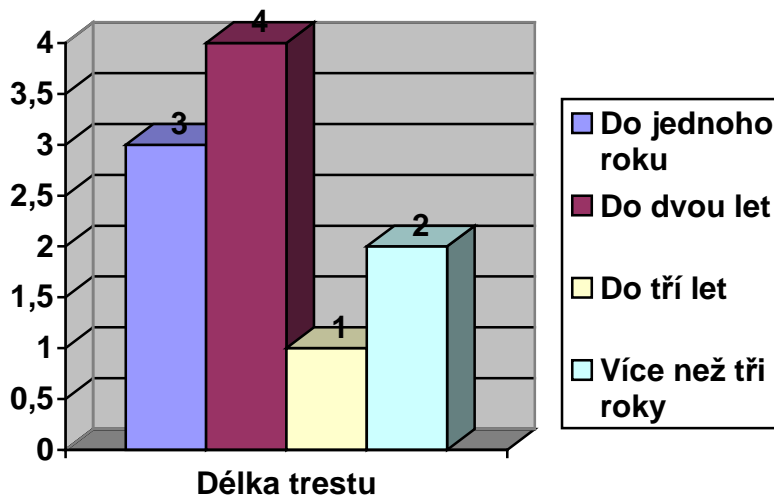
„Ano“. **Jakou?** „Chlapi se mezi sebou trochu porvali“. **Musel zakročit personál?** „Jo, pak toho nechali, nic moc to nebylo, ani krev netekla“.

Domníváte se, že by se pro Vaši bezpečnost dalo ještě něco udělat?

„Ne“.

Grafické znázornění odpovědí.

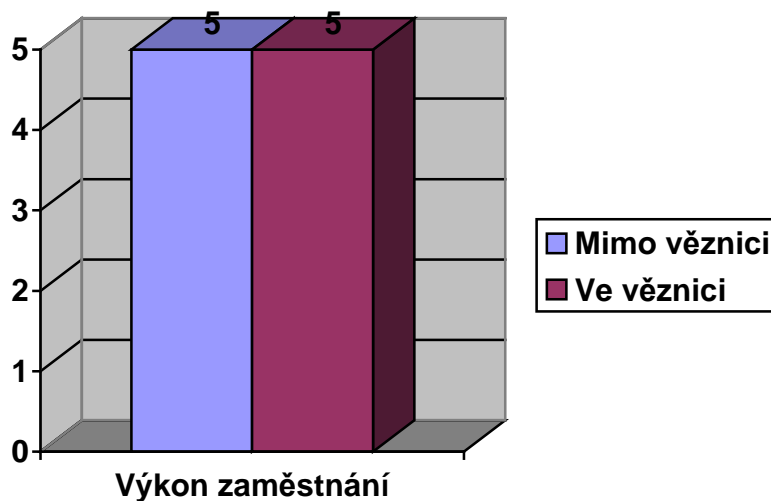
Graf č. 14 Jak dlouho jsou ve Vazební věznici v Českých Budějovicích.

Zdroj: Vlastní výzkum

Z deseti dotázaných jsou tři osoby ve výkonu trestu do jednoho roku, čtyři osoby do dvou let, jedna osoba do tří let a jedna osoba více než tři roky.

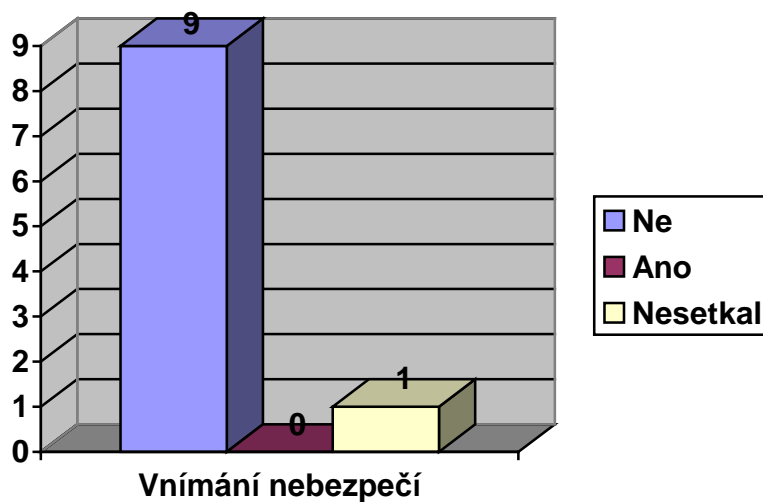
Graf č. 15 Výkon zaměstnání odsouzených

Zdroj: Vlastní výzkum

Z deseti dotázaných dojíždí pět osob do zaměstnání mimo věznici, pět osob vykonává své zaměstnání přímo ve věznici

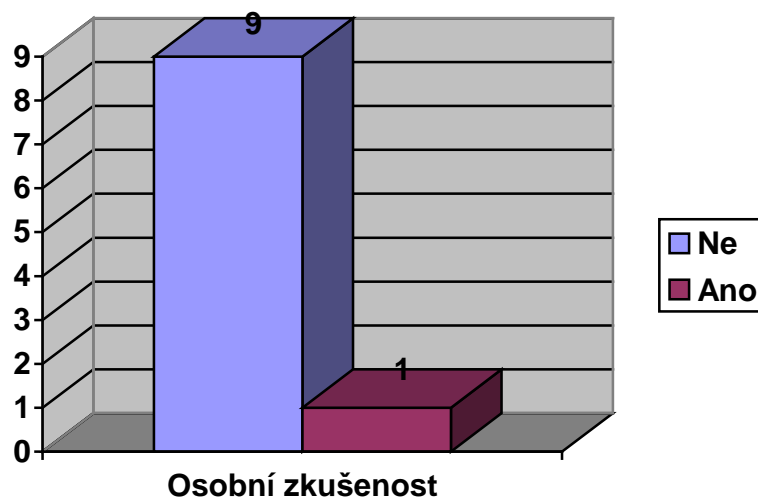
Graf č. 16 Vnímání nebezpečí při výkonu trestu odnětí svobody.

Zdroj: Vlastní výzkum

Z deseti dotázaných devět osob žádné nebezpečí nepocituje, jeden dotázaný uvedl, že se s žádným nebezpečím nesetkal a nikdo neuvedl, že by se nějakého nebezpečí obával

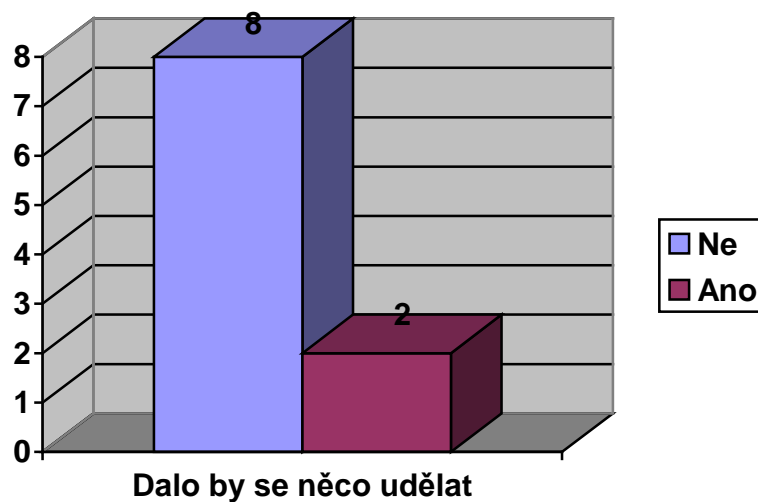
Graf č. 17 Osobní zkušenost s ohrožením vlastní osoby

Zdroj: Vlastní výzkum

Z deseti dotázaných uvedlo devět osob, že vlastní zkušenost nemají a jeden dotázaný odpověděl, že tuto zkušenost má.

Graf č. 18 Dalo by se něco udělat pro zvýšení bezpečnosti.

Zdroj: Vlastní výzkum

Z deseti dotázaných uvedlo osm, že se nedá nic udělat pro zvýšení jejich bezpečnosti, dva dotázaní odpověděli, že se ještě něco udělat dá

5 DISKUSE

Tato diplomová práce měla za cíl uskutečnit výzkumnou sondu do problematiky penitenciární bezpečnosti a zjistit, jak svoji bezpečnost ve vztahu k vězeňství vnímá česká veřejnost, vězeňský personál a vězněné osoby. Práce se skládá ze dvou částí – teoretické a praktické (výzkumné). V teoretické části práce vychází z dostupné literatury a dalších zdrojů, jako je časopis České vězeňství, či internetové stránky Vězeňské služby České republiky. Všechny zdroje jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů v této práci. Praktická část práce se zabývá výzkumem. Ten byl uskutečněn v měsíci březnu a dubnu 2009 formou kvalitativního výzkumu. Jako metoda výzkumu bylo zvoleno terénní šetření v Českých Budějovicích.

Hypotézy pro tuto práci nebyly předem stanoveny, ale vyplývají ze závěru uskutečněného výzkumu.

Hypotéza 1: Veřejnost se cítí ve městě bezpečně.

Veřejnost se necítí znepokojena nebo zneklidněna přítomností Vazební věznice ve městě. Neobává se ani možných útěků vězňů.

Hypotéza 2: Personál věznice se při výkonu povolání necítí bezpečně.

Zástupci vězeňského personálu si nebezpečí při výkonu svého povolání většinou uvědomují. Jedná se převážně o obavu z fyzického napadení. Vlastní zkušenost s napadením převážně nemají.

Hypotéza 3: Vězni se cítí při výkonu trestu odnětí svobody bezpečně.

Vězni, jak z výzkumu vyplývá, se nebezpečí neobávají a osobní zkušenost také nemají.

5.1 Diskuse obsahové analýzy

V teoretické části této diplomové práce jsem se snažila hlouběji proniknout do vězeňské problematiky v České republice. V současnosti je středem zájmu

zavádět opatření, která podporují humanizaci vězeňství. Vystává otázka, zda všechny tři principy moderního vězeňství jsou naplňovány stejnoměrně (12).

První princip – *humanizace* – je jeho naplňování snahou převážně Vězeňské služby ČR. Ta se snaží pracovat v souladu s Evropskými vězeňskými pravidly (11) a Konceptí rozvoje českého vězeňství do roku 2015 (33). Toto všechno je podmíněno také dodržováním Úmluvy proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání. Na to dohlíží evropská inspekce a problematikou dodržování a respektování lidských práv vězňů se zabývá i Český helsinský výbor (61).

Druhý princip – *účinnost* – je výsledkem výchovného působení a zacházení vězeňského personálu a osobnostních předpokladů samotných vězňů. O tom, zda vězení je či není účinné, se lze přesvědčit ze statistických údajů. Pro kolik vězňů se stalo jejich první odsouzení k výkonu trestu odnětí svobody natolik výchovné, že se již do vězení nebudou chtít nikdy vrátit. Možná pro ně byl pobyt ve vězení natolik odstrašující, že do konce svého života budou žít v souladu se zákony a nebudou páchat žádnou trestnou činnost. Jedná se asi o jednu třetinu z celkového počtu vězňů.

Druhá třetina je tvořena osobami, které se do vězení vrací opakovaně. I přes snahu všech zúčastněných – terapeutů, psychologů, sociálních pracovníků, dozorců atd., si tito lidé najdou cestu zpět. Stávají se z nich recidivisté. Při rozhovoru s vězni jsem se setkala s jedním mužem, který byl ve výkonu trestu již po deváté.

Poslední třetina je specifická tím, že se podaří u těchto recidivistů dosáhnout toho, že se prodlouží interval mezi jejich propuštěním z výkonu trestu a jejich opětovným nástupem.

Třetí princip – *bezpečnost* – je naplňován ze tří úhlů pohledu. Z hlediska veřejnosti tak, že tato není ohrožována, obtěžována a znepokojována lidmi ve výkonu trestu odnětí svobody. Také vězeňský personál má nárok na to, aby při výkonu svého povolání byly dodrženy podmínky bezpečnosti a ochrany zdraví při

práci (BOZP). Stejně tak i vězni mají svá lidská práva, přestože jsou ve výkonu trestu za porušení práv někoho jiného, nebo za spáchání různých trestných činů. Byl jim uložen trest odnětí svobody, nikoli odnětí lidských práv. Je třeba zabránit šikaně, agresivitě a dalšímu nevhodnému chování.

Profesní příprava a práce všech zaměstnanců Vězeňské služby České republiky je v souladu se zákony 555/1992 Sb. a 361/2003 Sb. zaměřena na několik cílů. Jak profesionálně zvládnout svou práci, jak správně zacházet s vězni, jak vytvářet ve věznicích vhodné klima a při tom všem si zachovat rovnováhu mezi profesním a osobním životem a vyvarovat se syndromu vyhoření. Na vězeňský personál jsou kladeny vysoké nároky a ne každý člověk je schopen tuto práci vykonávat.

K zajištění bezpečnosti ve věznicích slouží dva způsoby. Vnitřní a vnější. Vnitřní se skládá z technických a organizačních opatření. Vnější bezpečnost znamená střežení objektů věznic, zdí, vstupů a zamezení průniku nepovolených předmětů do věznice. Další částí bezpečnosti je tzv. dynamická bezpečnost, která je jakýmsi systémem správného zacházení s vězněnými osobami, kázně a pořádku. Každá věznice má své specifické klima, které je tvořeno právě zmíněnou dynamickou bezpečností, prací personálu a vytvořenou vězeňskou subkulturou.

Vězněné osoby, ať se jedná o osoby ve výkonu vazby nebo ve výkonu trestu, mají různorodou skladbu. Mohou to být mladiství, ženy, muži, nebo osoby s mentálním postižením. S každou skupinou by se mělo zacházet podle jejich individuálně připravených programů zacházení a během výkonu trestu by měli projít procesem prizonizace (přeměna svobodného člověka ve vězně) a následně by jim měly být vytvořeny podmínky k jejich reintegraci. Jedná se o to, aby po propuštění z výkonu trestu se plnohodnotně zapojili do běžného života.

I bezpečnost vězněných osob může být narušena různými způsoby. Mohlo by se jednat o mimořádné události jako je šikana, agresivní chování, sebepoškozování, nebo proniknutí nepovolených předmětů do vězení. Toto nežádoucí chování může vyústit až k nebezpečným událostem, jako jsou vzpoury či útěky vězňů.

Veřejnost obecně nechce být znepokojována. Pokud někdo spáchá trestný čin, měl by být potrestán. Pokud se ovšem do vězení dostane osoba jim blízká, mění se na vězeňství dosavadní pohled. Při návštěvě věznice jsem se setkala i s lidmi, kteří tam byli na návštěvě za svými rodinnými příslušníky, či známými. Společně jsme museli projít detekčním rámem a naše tašky projely RTG přístrojem.

V praktické – výzkumné části této diplomové práce jsem se snažila provést výzkum z oblasti vězeňství, kterým jsem chtěla naplnit cíl této práce – uskutečnit výzkumnou sondu do problematiky penitenciární bezpečnosti.

Po získané teoretické průpravě jsem připravila otázky, které jsem chtěla pokládat vybranému souboru zástupců jednotlivých kategorií výzkumu. Otázky byly tedy určeny veřejnosti žijící v Českých Budějovicích, zaměstnancům Vězeňské služby ČR a odsouzeným vězňům, kteří si odpykávají trest odnětí svobody ve Vazební věznici v Českých Budějovicích.

Rozhovory se zástupci veřejnosti se uskutečnily v měsíci březnu 2009 na vybraných místech. Ptala jsem se na ulici, na autobusové zastávce a na parkovišti obchodního centra. Dotázaní většinou byli ochotni odpovídat na mé otázky a výsledky rozhovorů jsou uvedeny v další části práce.

Rozhovory se zástupci vězeňského personálu se uskutečnily v měsíci dubnu 2009 ve Vazební věznici v Českých Budějovicích. Výzkum mi byl umožněn díky souhlasu paní ředitelky Mgr.Štanglovičové a za spolupráce vězeňského psychologa PhDr. Masteje. Samotné rozhovory se zaměstnanci proběhly relativně rychle, neboť připravené otázky nebyly náročné na odpovědi a dotazovaní byli ochotni odpovídat.

Při další návštěvě věznice jsem uskutečnila rozhovory s vězni. Dotázaných bylo celkem deset, pět chodilo do zaměstnání mimo věznici a pět jich po celý den zůstávalo v areálu věznice. Po překonání prvotního ostychu a za vydatné spolupráce pana doktora Masteje jsem provedla samotné rozhovory. Domnívala jsem se, že dotázaní budou rádi, že mají možnost si promluvit s někým „z venku“, ale při rozhovorech byli celkem neochotní a skoupí na slova. Jejich odpovědi se

téměř omezily na ano nebo ne. Jediné, na co byli vězni ochotni odpovědět, byla délka pobytu ve vězení. Dle mého názoru, byla tato skutečnost dána přítomností vězeňského psychologa a dohlížejícího dozorce. Dotázaní vězni se zřejmě drželi nepsaných vězeňských pravidel „*nebonzuj a nedonášej, pak budeš mít klid*“.

Mimo uvedených rozhovorů, tedy pokud jsem si nezapisovala odpovědi na otázky jsem se dozvěděla téměř více informací než při vedených rozhovorech. Lidé byli uvolněnější a ochotněji si povídali.

5.2 Diskuse polostandardizovaných rozhovorů.

Rozhovory se zástupci veřejnosti.

Rozhovory byly uskutečněny s deseti občany Českých Budějovic. Jednalo se o šest žen a čtyři muže, graf č. 1. Věkové rozpětí dotázaných bylo u žen 32–65 let, graf č. 2, u mužů 41–61 let, graf č. 3. Všichni bydleli přímo v Českých Budějovicích.

Na otázku č. 1 týkající se délky bydlení ve městě jsem dostala odpovědi, že od dvou do čtyřiceti pěti let. Ne všichni dotázaní pocházeli z Budějovic, graf č. 4.

Na otázku č. 2 týkající se jejich bezpečnosti, odpovědělo osm dotázaných, že ano, cítí se ve městě bezpečně. Dva respondenti uvedli ano i ne, graf č. 5.

Na otázku č. 3 týkající se ovlivnění jejich pocitu bezpečnosti s ohledem na existenci Vazební věznice ve městě, odpovědělo devět dotázaných, že věznice jejich pocit bezpečí neovlivňuje. Jeden dotázaný odpověděl, že neví. Někteří dokonce uvedli, že si tuto skutečnost ani neuvědomují, nebo že existenci věznice nevnímají, graf č. 6.

Na otázku č. 4, zda se obávají útěků vězňů z vězení, odpovědělo devět dotázaných že ne, jeden dotázaný odpověděl ani ne, graf č. 7.

Na otázku č. 5, zda se domnívají, že by se pro jejich bezpečnost dalo ještě něco udělat, se odpovědi různí. Většina uvádí, že ne, nebo neví. V jednom případě byla odpověď konkrétní, že pro bezpečnost se dá vždycky něco udělat. V odpovědích

se objevuje návrh na zlepšení prevence kriminality – zabránění krádežím a jiným negativním jevům, jako je podávání alkoholu nezletilým. Dotázaní by také uvítali větší informovanost o trestné činnosti ve městě a osvětovou činnost.

Při obecném shrnutí všech získaných odpovědí z výzkumu vyplývá, že veřejnost se ve městě cítí bezpečně. Někteří mají zkušenost s vykradeným autem, či ukradeným kolem, ale pocit bezpečí tyto skutečnosti nijak neovlivnily. Ani existence Vazební věznice ve městě občany nijak neznepokojuje a možných úteků vězňených osob se nebojí. Hypotéza č. 1 se tímto potvrzuje. Můj názor se přiklání na stranu mínění veřejnosti. Také bych se zřejmě existence věznice ve městě neobávala.

Rozhovory se zástupci Vězeňské služby ČR.

Rozhovory byly uskutečněny s deseti zástupci vězeňského personálu. Devět bylo mužů a jedna žena, graf č. 8. Pět dotázaných je při výkonu povolání ozbrojeno, pět pracuje bez zbraně, graf č. 9.

Na otázku č. 1 týkající se délky zaměstnání ve Vězeňské službě bylo zjištěno, že délka se pohybuje v rozpětí od jednoho roku do čtyřiceti let, graf č. 10.

Na otázku č. 2 jestli vnímají nějaké nebezpečí při výkonu svého povolání, odpovědělo ano vnímají nebezpečí šest dotázaných, tři odpověděli ne a jeden dotázaný odpověděl ani ne, graf č. 11. Na podotázku o jaký druh nebezpečí se jedná odpovědělo pět dotázaných, že fyzické napadení a jeden dotázaný se obává infekčních nemocí, graf č. 12. Na další podotázku, zda mají vlastní zkušenost s napadením uvádí dva dotázaní ano a osm dotázaných ne, graf č. 13.

Na otázku č. 3, zda by se pro jejich bezpečnost dalo něco udělat, se odpovědi různí. Převážná část odpovědí se týká nedostatku finančních prostředků na technické vybavení, na opravy budov a jejich prostor. Další by uvítali větší počet zaměstnanců. Jeden dotázaný uvádí, že by se mohl změnit zastaralý systém práce. V jedné odpovědi se objevil názor, že bezpečnost by se dala zvýšit i přidáním na

platech zaměstnanců, protože by se tím zmenšila možnost korupce a stoupla by loajálnost zaměstnanců.

Na podotázku co brání zlepšení zajištění bezpečnosti se ve třech odpovědích objevilo, že tomu brání přílišná humanizace vězeňství. V jedné odpovědi, že přílišná volnost vězňů. A v jedné odpovědi se objevil spíš povzdech, že oni mohou všechno a my nic.

Ze získaných odpovědí tedy vyplývá, že zaměstnanci Vězeňské služby si nebezpečí při své práci uvědomují. Jistá rizika si uvědomují.

Hypotéza č.2 byla tímto potvrzena. Při návštěvách věznice jsem si také uvědomovala různá rizika a nebezpečí, která tam byla. Nedivím se proto, že vězeňský personál tyto obavy denně pociťuje.

Rozhovory s vězni.

Rozhovory byly uskutečněny s deseti odsouzenými, ze kterých pět jezdí do práce mimo areál věznice a pět je trvale v budově věznice, graf č. 14. Byla tím podpořena snaha o objektivní výsledek výzkumu.

Na otázku č. 1, jak dlouho jsou ve výkonu trestu ve Vazební věznici v Českých Budějovicích dotázaní uvedli, že se jedná o rozpětí od jednoho roku do více než tří let, graf č. 15.

Na otázku č. 2, jestli vnímají nějaké nebezpečí při výkonu trestu, uvádí devět dotázaných, že ne, jeden dotázaný odpověděl, že se s ničím nesetkal.

Na otázku č. 3, jestli mají nějakou osobní zkušenost s narušením jejich bezpečnosti uvádí jeden dotázaný že ano, devět dotázaných uvádí že ne.

Na otázku č. 4, zda by se dalo pro jejich bezpečnost ještě něco udělat, uvedlo osm dotázaných že ne a dva dotázaní uvedli ano, graf č. 18. Na podotázku co by to mělo být, oba shodně odpověděli, že rozdělit vězně podle toho, zda jsou prvotrestaní nebo recidivisté, a nebo oddělit problémové vězně od těch ostatních, se kterými problémy nejsou.

Ze získaných odpovědí vyplývá, že vězni se při výkonu trestu odnětí svobody cítí bezpečně a vlastní zkušenost s narušením jejich bezpečnosti ve většině nemají.

Hypotéza č. 3 se tímto potvrzuje. Můj názor je ale jiný. Předpokládala bych, že změna prostředí, přítomnost nových a neznámých lidí u uvězněných osob vyvolá jisté obavy, které v rozhovorech vyjádří. Skutečnost je jiná.

6 ZÁVĚR

Cílem této diplomové práce bylo uskutečnit výzkumnou sondu do problematiky penitenciární bezpečnosti české veřejnosti, zaměstnanců Vězeňské služby České republiky a vězňů. Výzkumnou otázkou bylo zjistit, jak svoji bezpečnost ve vztahu k vězeňství vnímá česká veřejnost, vězeňský personál a vězněné osoby.

Domnívám se, že cíl práce byl splněn. Podařilo se uskutečnit jmenovaný výzkum a výsledky mohou potvrdit stanovené hypotézy, které v tomto kvalitativním výzkumu vyplynuly ze stanoveného cíle až na konci výzkumu.

Hypotéza č. 1 Veřejnost se cítí ve městě bezpečně byla provedeným výzkumem potvrzena. Ze získaných odpovědí je patrné, že veřejnost se cítí v Českých Budějovicích bezpečně, přestože je ve městě Vazební věznice. Neobává se ani možných útěků vězňů.

Hypotéza č. 2 Personál věznice se při výkonu povolání necítí bezpečně byla provedeným výzkumem také potvrzena. Z rozhovorů se zaměstnanci Vězeňské služby vyplývá, že si jsou vědomi rizika, které se při jejich práci vyskytuje. Jako největší nebezpečí označují fyzické napadení a infekční nemoci.

Hypotéza č. 3 Vězni se při výkonu trestu odnětí svobody ve Vazební věznici v Českých Budějovicích cítí bezpečně je potvrzena. V získaných odpovědích se vězni většinou ničeho neobávají a žádné nebezpečí nevnímají. Výsledky těchto rozhovorů mohou být zkráceny, jak je uvedeno v diskusi.

Vězeňství se nachází téměř na okraji zájmů společnosti, a proto se domnívám, že tato diplomová práce pomohla hlouběji nahlédnout pod povrch vězeňské problematiky. Studenti či absolventi Zdravotně sociální fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích se mohou setkat s vězeňstvím při studiu, nebo následně při své práci – třeba jako sociální pracovníci ve věznicích, nebo jako kurátoři propuštěných vězňů. Uskutečněný výzkum může posloužit jako pilotní průzkum v dané problematice a jeho závěry mohou posloužit k dalšímu, rozsáhlejšímu a hlubšímu výzkumu. Zajímavý by mohl být výzkum na celém území České republiky a porovnat výsledky všech věznic a občanů měst, ve

kterých se věznice, nebo vazební věznice nacházejí. Závěry takto rozsáhlých výzkumů by mohly potvrdit či vyvrátit faktickou existenci a náplň třetího principu moderního vězeňství a to je principu bezpečnosti.

Současné vězeňství prochází od roku 1989 transformací a musí se vyrovnávat s řadou problémů, jako jsou malé ubytovací kapacity věznic, nízká zaměstnanost vězňů, obecně nedostatek finančních prostředků na technické vybavení a platy zaměstnanců. Jsem toho názoru, že na bezpečnost všech zúčastněných by tyto problémy neměly mít v žádném případě vliv.

7 Klíčová slova

Bezpečnost

Humanizace

Veřejnost

Obvinění a odsouzení

Vězeňství

Vězeňská služba ČR

8 Seznam zdrojů

- 1) BAJCURA, L. Bezpečnostní rizika v našem vězeňství. *České vězeňství*, 2005, roč. 14, č. 2, s. 16-17. ISSN 1213–9297
- 2) BAJCURA, L. a kol. Periodizace dějin vězeňství po roce 1945. *Zvláštní číslo časopisu České vězeňství*, 1999, roč. 6, č. 2 ISSN 1213–9297
- 3) BAJCURA, L. Mentálně postižení pachatelé. *Příloha časopisu České vězeňství*. 2005, roč. 14, č. 6, ISSN 1213–9297
- 4) BĚLECKÝ, M. Jak se rodil kodex profesní etiky. *České vězeňství*, 2004, roč. 12, č. 4, s. 23-25. ISSN 1213–9297
- 5) BIEDERMANOVÁ, E. Psychologické pracoviště Vězeňské služby ČR. *České vězeňství*. 2007, roč. 15, č. 1, s. 18. ISBN 1213–9297
- 6) BÍLÝ, O. *profilace časopisu České vězeňství*. České Budějovice, 2008. 138s. Diplomová práce na Zdravotně sociální fakultě Jihočeské univerzity. Vedoucí práce Jaroslav Hála
- 7) COYLE, A. Vězněné ženy ve světě. *Příloha časopisu České vězeňství*. 2005, roč. 14 č. 2, ISSN 1213–9297
- 8) Český helsinský výbor. *Juristic.cz* [online]. 1999 , 13.4.2001 [cit. 2008 11-20]. Stupnice problémů vězeňství v ČR. Dostupný z WWW: <<http://trestni2.juristic.cz/76182/clanek/studie1>>.
- 9) ČÍRTKOVÁ, L. *Policejní psychologie*. 4.vyd. Praha: Portál, 2004. 272s. ISBN 80–7178–931–3
- 10) DISMAN, M. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. Praha: Karolinum, 2000. 374s. ISBN 80–246–0139–7
- 11) Evropská vězeňská pravidla. *Příloha časopisu České vězeňství*, 1996, roč. 4, č. 3, ISSN 80-5-85605 30 9

- 12) HÁLA, J. *Úvod do teorie a praxe vězeňství*. 2. vyd. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2006. 185 s. ISBN 80-86708-30-6
- 13) HÁLA, J. Dynamická bezpečnost. *České vězeňství*, 2006, roč. 19, č.1, s. 30 - 31. ISSN 1213-9297
- 14) HÁLA, J. *Bolest a naděje vězení (Penologické eseje)*, 1.vyd. Praha: TRITON, 2007. 127s. ISBN 978-80-738-013 3
- 15) HÁLA, J., SOUDKOVÁ, P. *Jak mluví čeští vězni (místo a úloha vězeňského argotu)*. 1.vyd. Praha: Tiskárna VS Praha Pankrác, 2002. 58s. ISBN 80-238-9463-3
- 16) HÁLA, J. Risk assessment Nový penologický pojem?. *České vězeňství*, 2006, roč. 14, č. 3, s. 22. ISSN 1213-9297
- 17) HALUZOVÁ, S. Práce u Vězeňské služby je profesí se zvýšeným rizikem posttraumatické reakce. *České vězeňství*, 2004, roč. 12, č. 2, s. 13. ISSN 1213-9297
- 18) HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. 1.vyd. Praha: Portál, 2005. 408s. ISBN 80-7367-040-2
- 19) HEŘMANOVÁ, K. *Názory české veřejnosti na tresty a trestání*. České Budějovice, 2002. 98 s. Diplomová práce na Zdravotně sociální fakultě Jihočeské univerzity. Vedoucí práce Jaroslav Hála
- 20) HOSPODKA , M. K aktuální problematice výkonu vazby a trestu odnětí svobody. *České vězeňství*. 2006, roč. 14, č. 2, s. 10-12. ISSN 1213-9297
- 21) HUTTNEROVÁ, R. Vývoj projektu PPP ve Vězeňské službě České republiky. *České vězeňství*. 2007, roč. 15, č. 2, s. 20-21. ISSN 1213-9297
- 22) INDRA, V. Výstupní oddělení věznice - vstupní brána do nového života. *České vězeňství*. 2007, roč. 15, č. 2, s. 23. ISSN 1213-9297

- 23) JANDOUREK, J. *Sociologický slovník*. 2. vyd. Praha : Portál, 2007. 288 s. ISBN 978-80-7367-269-0.
- 24) JELÍNEK , J. Zdravotní zabezpečení příslušníka VS ČR. *České vězeňství*. 2007, roč.15, č. 1 s. 15. ISSN 1213-9297
- 25) JESSE, Ch. Gewalt im Jugendstrafvollzug. *Forum Strafvollzug*. 2007, Jahrg. 1, N. 1, s. 23-25, ISSN 030342-351442
- 26) JÍLEK, M. Kvalitní vězeňství, důležitý předpoklad bezpečné společnosti. *České vězeňství*. 2004, roč. 12, č. 2, s. 8-9. ISSN 1213-9297
- 27) JÍLEK, M. Bezpečnost věznic není v rozporu s humánním pojetím výkonu trestu. *České vězeňství*, 2006, roč. 14, č. 1, s. 6-7. ISSN 1213-9297
- 28) JÍLEK, M. Bezpečná věznice je věcí všech zaměstnanců. *České vězeňství*, 2005, roč. 13, č. 5, s. 6-7. ISSN 1213-9297
- 29) JÍLEK, M. O českém vězeňství u kulatého stolu 2004. *České vězeňství*, 2004, roč. 12, č. 5, s. 12-15. ISSN 1213-9297
- 30) JÍLEK, M., MONTGOMERYOVÁ, E., BAJCURA, L. Útěk : zvláštní vydání. *České vězeňství*, 2006, č. 12, ISSN 1213-9297
- 31) *Juristic.cz* [online]. 1999 , 16.10.2001 [cit. 2008-11-20]. Tisková zpráva ministerstva spravedlnosti ČR. Dostupný z WWW:<<http://trestni2.juristic.cz/84454/clanek/trest3>>.
- 32) JŮZL, M. Vzdělávání zaměstnanců Vězeňské služby ČR. *České vězeňství*, 2002, roč. 10, č. 4, s. 20. ISSN 1213-9297
- 33) *Koncepce rozvoje českého vězeňství do roku 2015* [online]. Vězeňská služba ČR, 19.10.2005 [cit. 2008-11-13]. Dostupný z WWW:<http://ad.vscr.cz/news_files/Koncepce2015.pdf>.
- 34) KÝR, A. Ochrana lidských práv vězňů v Evropě i u nás. *České vězeňství*, 1996, roč. 4, č. 4, s. 3. ISSN 1213-9297

- 35) MALÁ, D. *Vězeňství po česku*. 1. vyd. Tišnov: Sursum, 2003. 129s. ISBN 80–7323–062–3
- 36) MATĚJŮ, P. Donaha, dřep, oblét. : V base ani menstruace neomlouvá. *EStránky.cz* [online]. 2007 [cit. 2008-12-09]. Dostupný z WWW:<svladmel.estranky.cz/clanky/rozumovka/veznice-svetla-nad-sazavou>.
- 37) MATOUŠEK, O. a kol. *Základy sociální práce*. 1.vyd. Praha: Portál, 2001. 312s. ISBN 80–7178–473–7
- 38) MEZNÍK, J. Bezpečné vězení neznamena vždy bezpečnost ve vězení. *České vězeňství*, 1997, roč. 5, č. 1, 26s. ISSN 1213–9297
- 39) MONTGOMERYOVÁ, E. Jen v bezpečných věznicích lze provádět kvalitní programy zacházení s odsouzenými. *České vězeňství*, 2005, roč. 13, č. 3, s. 8-9. ISSN 1213–9297
- 40) MRZKOŠ, M. Zabezpečovací detence. *České vězeňství*. 2007, roč. 15, č. 2, s. 6-7. ISSN 1213–9297
- 41) NAKONEČNÝ, M. *Základy psychologie osobnosti*. 1.vyd. Praha: MANAGEMENT PRESS 1993. 679s. ISBN 80–85603–34–9
- 42) NETÍK, K. et al. Koncepce rozvoje vězeňství v ČR. *Příloha časopisu České vězeňství*, 1998, roč. 6, č. 1. ISSN 1213–9297
- 43) PAUKERTO VÁ, Jana. Vstupní vzdělávání příslušníků vězeňské a justiční stráže. *České vězeňství*. 2006, roč. 14, č. 2, s. 18. ISSN 1213–9297
- 44) POKORNÝ, L. Korupce a úplatkářství aneb Nešvar doby. *České vězeňství*. 2006, roč. 14, č. 3, s. 18-19. ISSN 1213–9297
- 45) SCHUMACHER, M. Der Terrorismus aus der Sicht des Untersuchungshaftvollzugs : Erfahrung in der Justizvollzugsanstalt Stuttgart. *Schweizerische Zeitschrift für Kriminologie*. 2002, N. 1, s. 46-49. ISSN 1660–2501

- 46) STROŽICKÝ, P. Ústav pro výkon zabezpečovací detence. *České vězeňství*, 2006, roč.14, č. 1, s. 8-9. ISSN 1213–9297
- 47) ŠPATENKOVÁ, N. a kol. *Krize – Psychologický a sociologický fenomén*. 1.vyd. Praha: Grada Publishing, 2004. 132s. ISBN 80–247–0888–4
- 48) ŠTYNCL, M. Návštěva věznice jako prevence kriminality. *České vězeňství*. 2007, roč. 15, č. 1, s. 23. ISSN 1213–9297
- 49) TOMÁŠKOVÁ, M. *Mediální obraz českého vězeňství*. České Budějovice, 2006, 128 s. Diplomová práce na Zdravotně sociální fakultě Jihočeské univerzity. Vedoucí práce Jaroslav Hála
- 50) VERNEROVÁ, J. *Integrace odsouzených osob do vězení*. Pardubice, 2008, 53 s. Bakalářská práce na Filozofické fakultě Univerzity Pardubice. Vedoucí práce Martin Kocanda.
- 51) VESELSKÝ, M. Bezpečnostní rizika pro ČR z pohledu veřejného mínění. *Tisková zpráva* [online]. 2009 [cit. 2009-01-30]. Dostupný z WWW:<<http://cvvm.cas.cz>>.
- 52) *Vězeňská duchovenská péče* [online]. 2004 [cit. 2009-03-14]. Dostupný z WWW: <<http://www.vdpcr.eu/>>.
- 53) VLACH, F. Nové možnosti vzdělávání zaměstnanců VS ČR. *České vězeňství*, 2007, roč. 15, č. 2 s. 19. ISSN 1213–9297
- 54) VSČR. *Zabezpečovací detence*. [online]. 2004- [cit. 2009-01-13]. Dostupný z WWW:<http://www.vscr.cz/clanky/?cl_id=1025>.
- 55) VSČR. *Poradní sbor GŘ VS ČR o zvyšování bezpečnosti a zaměstnávání* [online]. 2004- [cit. 2009-01-20]. Dostupný z WWW: <http://www.vscr.cz/clanky/?cl_id=1037>.
- 56) VSČR. *Www.vscr.cz* [online]. 2003- [cit. 2009-01-22]. Vývoj stavu vězňů v roce 2008. Dostupný z WWW: <<http://www.vscr.cz/kategorie/?k=Statistické%20údaje&o=0&p=150>>.

- 57) VSČR. *Www.vscr.cz* [online]. 2003- [cit. 2009-01-22]. Aktuální stavy vězňů. Dostupný z WWW: <<http://www.vscr.cz/kategorie/?k=Statistické%20údaje&o=0&p=150>>.
- 58) VSČR. *Vězeňská služba přichází s pilotními projekty*. *Www.vscr.cz* [online]. 2004- [cit. 2009-03-14]. Dostupný z WWW: <http://www.vscr.cz/clanky/?cl_id=1062>.
- 59) *Výroční zpráva Vězeňské služby České republiky za rok 2007* [online]. Vězeňská služba ČR, 28.2.2008 , [cit. 2008-11-13]. Dostupný z WWW: <http://ad.vscr.cz/news_files/2007.pdf>.
- 60) VSČR. *Výroční zpráva Vězeňské služby České republiky za rok 2008* [online]. Vězeňská služba ČR 3.3. 2009, [cit. 2009-03-14]. Dostupný z WWW:<http://www.vscr.cz/clanky/?cl_id=1061>.
- 61) *Zpráva Českého helsinského výboru o vězeňství (2003 – 2005)* [online]. Praha : Helcom, 2002-2008 [cit. 2008-11-25]. Dostupný z WWW:<<http://www.helcom.cz/view.php?cisloclanku=2006051103>>.
- 62) Zákon č. 555/1992 Sb. o Vězeňské službě a justiční strážní
- 63) Zákon č. 361/2003 Sb. o sl. poměru příslušníků bezpečnostních sborů
- 64) Zákon č. 129/2008 Sb. o výkonu zabezpečovací detence
- 65) Zákon č. 140/1961 Sb. trestní zákon
- 66) Zákon č. 293/1993 Sb. o výkonu vazby
- 67) Zákon č. 169/1999 Sb. o výkonu trestu odnětí svobody

9 Přílohy

Příloha č. 1 Otázky k rozhovoru s veřejností

Příloha č. 2 Otázky k rozhovoru se zaměstnanci Vězeňské služby

Příloha č. 3 Otázky k rozhovoru s vězňenými osobami

Příloha č. 1

OTÁZKY PRO VEŘEJNOST

Jak dlouho žijete v Českých Budějovicích?

Cítíte se v tomto městě bezpečně? Proč?

Ovlivňuje Váš pocit bezpečí situace, že je ve městě vazební věznice?

Obáváte se např. možných útěků vězňených osob?

Domníváte se, že by se pro bezpečnost veřejnosti dalo ještě něco udělat?

Příloha č. 2

OTÁZKY PRO ZAMĚSTNANCE VS ČR

Jak dlouho jste zaměstnancem VS ČR?

Vnímáte nějaké nebezpečí při výkonu svého povolání? Jaké? Máte již vlastní zkušenost?

Domníváte se, že by se pro Vaši bezpečnost dalo ještě něco udělat? Co? Co tomu brání?

Příloha č. 3

OTÁZKY PRO VĚZNĚNÉ OSOBY

Jak dlouho již jste ve vazební věznici v Českých Budějovicích?

Vnímáte nějaké nebezpečí při výkonu trestu? Ze strany personálu? Ze strany spoluvězňů?

Máte již nějakou osobní zkušenost?

Domníváte se, že by se pro Vaši bezpečnost dalo ještě něco udělat? Co by to mělo být?